

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

PŘESHraniční spolupráce české a německé školy

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Irena Soukupová**
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Petr Urbánek, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Irena Soukupová**
Osobní číslo: **P10000544**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Přeshraniční spolupráce české a německé školy**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Popsat a analyzovat množství spolupráce dvou příhraničních škol.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, P. Výzkumné metody v pedagogice. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X

MORGENSTERNOVÁ, M., ŠULOVÁ, L.: Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-246-1361-1

NOVÝ, I.,SCHROLL-MACHL, S.: Spolupráce přes hranice kultur. 1.vydání. Praha: Management Press, 2005. ISBN 80-7261-121-6

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika: 3., přepracované a aktualizované vydání. 3. upravené a doplněné vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-047-X

PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-885-6

Vedoucí diplomové práce:

doc. PaedDr. Petr Urbánek, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání diplomové práce: **4. prosince 2013**

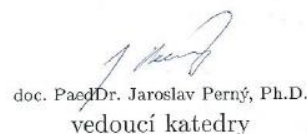
Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 11. prosince 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce panu doc. PaedDr. Petru Urbánkovi, Dr. za jeho odborné vedení, cenné připomínky a rady, které mi během zpracování diplomové práce poskytoval.

Anotace

Diplomová práce popisuje příhraniční česko-německou spolupráci mezi školami ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou v České republice a regionálními soukromými školami svazku S:schkola v Hartau a Ebersbachu ve Spolkové republice Německo. Práce seznamuje s různými formami této spolupráce i s její historií. Provedený výzkum analyzuje a vyhodnocuje aktuální názory žáků 4. – 9. ročníků a vybraných učitelů 1. a 2. stupně v oblasti spolupráce mezi českými a německými žáky, spolupráce českých žáků a německých učitelů a také v oblasti praktického využití jazykových dovedností získaných během setkávání a připravovaných setkávacích aktivit.

Klíčová slova: příhraniční česko-německá spolupráce, partnerství škol, popis škol, formy mezinárodní spolupráce

Annotation

The Diploma Thesis describes border Czech-German co-operation of ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou in the Czech Republic and regional private schools of S:Schkola alliance in Hartau and Ebersbach in Germany. The thesis introduces various form of this co-operation and with its history, too. Research of the thesis analyses and evaluates actual opinions of pupils of 4th – 9th grades and chosen teachers of the 1st and the 2nd level in area of co-operation between Czech and German pupils, co-operation of the Czech pupils with German teacher and also opinions in area of practical usage of language skills achieved during meetings and prepared meeting activities.

Keywords: border Czech-German co-operation, partnership of school, description of schools, forms of international co-operation

Obsah

Poděkování.....	5
Anotace	6
Seznam obrázků.....	10
Seznam grafů	10
Úvod.....	11
1. Cíle práce.....	13
2. Vznik spolupráce	14
2.1 Zakladatelé spolupráce a založení soukromé školy v Hartau	14
2.2 Založení svazku škol Š:schkola	15
2.3 Vize spolupráce.....	16
2.4 Cíle spolupráce škol	17
2.4.1 Multikulturní výchova	17
2.4.2 Výuka cizích jazyků	19
2.5 Společné aktivity spolupracujících škol mimo běžná setkávání	20
2.5.1 Jablečná dočesná – ZŠ Lidická / Schkola Hartau.....	20
2.5.2 Novoroční koncert škol	21
2.5.3 Karneval na zimním stadionu Sparkassen-Arena v Jonsdorfu	21
2.5.4 Společná výuka plavání žáků 2. ročníků – ZŠ Lidická / Schkola Hartau	21
2.5.5 Divadelní představení pro žáky 3. a 4. tříd – ZŠ Lidická / Schkola Hartau ...	21
2.5.6 Exkurze partnerských tříd – ZŠ Lidická / Schkola Hartau.....	22
3. Charakteristika škol	23
3.1 ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou - 1. a 2. stupeň	23
3.1.1 Výuka německého jazyka.....	24
3.1.2 Česko-německé třídy	24
3.1.3 Rozvrh hodin a úprava ŠVP	25
3.1.4 Finanční zajištění spolupráce a příspěvky rodičů.....	25
3.1.5 Tlumočení, asistenti školy	26
3.1.6 Ocenění za spolupráci a společné projekty škol.....	26
3.2 Škola v Hartau (SRN, Spolková země Sasko, oblast Horní Lužice)	27
3.2.2 Financování spolupráce	27
3.2.3 Organizace chodu školy	28
3.2.4 Třídy	29

3.2.5 Charakteristika žáků a rodičů	29
3.2.6 Pedagogický sbor a asistenti.....	30
3.2.7 Vybavení tříd	30
3.2.8 Smíšené třídy a partnerství s prvňáčky.....	31
3.3 Škola Oberland Ebersbach (SRN, Spolková země Sasko, oblast Horní Lužice)	32
4. Popis a průběh spolupráce škol	34
4.1 Pravidelné společné porady a plánování svazku Š:schkola	34
4.2 Dílčí porady učitelů 1. stupně škol ZŠ Lidická/Hartau.....	34
4.3 Navazující spolupráce na 2. stupni.....	35
5. Popis a průběh spolupráce	36
5.1 Popis a průběh spolupráce na 1. stupni mezi ZŠ Lidická/Schkola Hartau.....	36
5.1.1 Průběh setkávacího dne na ZŠ Lidická	36
5.1.2 Průběh setkávacího dne na škole v Hartau	37
5.2 Průběh setkávacího dne na 2. stupni mezi ZŠ Lidická/Schkola Oberland Ebersbach	38
6. Metodika výzkumu	39
6.1 Výzkumný cíl, výzkumný problém.....	39
6.2 Výzkumné metody a nástroje.....	40
6.2.1 Metoda dotazníku	40
6.2.2 Metoda rozhovoru (interview).....	42
6.3 Průběh šetření	45
7. Výsledky a diskuse	47
7.1 Výsledky oblasti spolupráce mezi žáky	48
7. 1. 1 Shrnutí oblasti spolupráce mezi žáky	50
7.2 Výsledky oblasti spolupráce s německými učiteli	51
7.2.1 Shrnutí oblasti spolupráce s německými učiteli	57
7.3 Výsledky oblasti praktického využití německého jazyka	58
7.3.1 Shrnutí oblasti praktického využití německého jazyka	59
7.4 Výsledky oblasti setkávacích aktivit.....	60
7.4.1 Shrnutí oblasti setkávacích aktivit.....	63
7.5 Výsledky rozhovorů - učitelé 1. stupeň ZŠ Lidická/Hartau.....	64
7.6 Výsledky rozhovorů - učitelé 2. stupeň ZŠ Lidická/Oberland Ebersbach	65
7.7 Diskuse.....	66
8. Závěr.....	69

Literatura.....	72
Seznam příloh	74

Seznam obrázků

Obrázek 1: Svazek škol: Š: SCHKOLA gGmbH	15
Obrázek 2: Spolupracující školy regionu na mapě	15
Obrázek 3: Fotografie budovy ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou	23
Obrázek 4: Fotografie budovy školy v Hartau.....	27
Obrázek 5: Fotografie budovy školy Oberland Ebersbach	32

Seznam grafů

Graf č. 1: Německý žák se ke mně chová kamarádsky	48
Graf č. 2: Německý žák mi pomáhá, když potřebuji	48
Graf č. 3: S německým žákem se mi dobře spolupracuje	49
Graf č. 4: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 4. ročník dívky	51
Graf č. 5: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 4. ročník chlapci	51
Graf č. 6: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 5. ročník dívky	52
Graf č. 7: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 5. ročník chlapci	52
Graf č. 8: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 6. ročník dívky	52
Graf č. 9: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 6. ročník chlapci	53
Graf č. 10: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 7. ročník dívky	53
Graf č. 11: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 7. ročník chlapci	53
Graf č. 12: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 8. ročník dívky	54
Graf č. 13: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 8. ročník chlapci	54
Graf č. 14: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 9. ročník dívky	54
Graf č. 15: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 9. ročník chlapci	54
Graf č. 16: Německý učitel se ke mně chová dobře	55
Graf č. 17: Německému učiteli se bojím říci o radu	56
Graf č. 18: Práce s německým učitelem je stejná jako s českým učitelem	56
Graf č. 19: Setkávání mi rozšiřuje slovní zásobu v německém jazyce	58
Graf č. 20: Setkávání mě učí komunikaci v cizím jazyce	58
Graf č. 21: Získané znalosti využívám i mimo školu	59
Graf č. 22: Díky setkávání se dovidám něco nového	60
Graf č. 23: Setkávání považuji celkově za přínosná	60
Graf č. 24: Při setkávání získávám nové přátele a kamarády	61
Graf č. 25: Setkávání považuji za dobře zorganizovaná	61
Graf č. 26: Na setkávání bych zařadil/a i jiné aktivity	62
Graf č. 27: Myslím si, že se můj vztah k německým žákům (příslušníkům jiné kultury) díky setkávání změnil	62

Úvod

Cílem této diplomové práce je popsat a analyzovat dlouhodobou spolupráci příhraničních základních škol - ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou v České republice a regionálních soukromých škol v Hartau a Ebersbachu ve Spolkové republice Německo. Tyto školy se nachází v Euroregionu Nisa, který spojuje tři sousedící země - Českou republiku, Německou spolkovou republiku a Polsko.

Uvedené školy spolupracují již od roku 1999. Touto cestou bych chtěla představit historii, hlavní myšlenky, vize a vlastní realizaci originálního projektu spolupracujících pedagogů, kteří chtěli otevřít cestu nové spolupráci přes hranice obou zemí. Téma přeshraniční spolupráce a tím také vzájemného poznávání kultur je totiž v současném multikulturním světě stále více aktuální.

Za celých 13 let, kdy se uvedená spolupráce intenzivně vyvíjí, doposud její fungování nikdo blíže nepopsal a ani mezi žáky nebo učiteli nevyhodnocoval. Vzhledem k tomu, že se celého projektu již 10 let intenzivně účastním a vnímám názory žáků i učitelů jak českých, tak německých, cítím potřebu se touto problematikou zabývat.

Mým prvním cílem je proto detailně popsat výše uvedenou spolupráci. Tento popis by měl sloužit jednak jako inspirace pro další školy v příhraničních oblastech České republiky, a jednak jako zdroj informací pro nové učitele, kteří na naši školu přicházejí a potřebují se v dané problematice více orientovat.

Druhým mým cílem je zjistit, jak vnímají a hodnotí spolupráci žáci 4. – 9. ročníků a dlouhodobě spolupracující učitelé, a následně vyhodnotit shromážděná data. Získané informace by se měly stát východiskem pro případné diskuze nebo změny současného stavu spolupráce.

Jsme součástí Evropské unie. Svět je stále více propojený. Politika, hospodářství, vše prošlo od roku 1989 velkými změnami. Firmy navazují kontakty a je stále více potřeba schopných lidí, kteří se dokáží nejen v příslušném jazyce domluvit, ale také osobně kvalitně dorozumět na takové úrovni, že jsou i v kulturně a jazykově odlišném prostředí schopni spolupracovat, jednat nad problémy nebo řešit různé situace. Tento projekt, který je realizován v rámci multikulturní výchovy na školách, může být jednou z možných cest, jak žáky a studenty pro tuto oblast kvalitně připravovat.

Může se rovněž stát předmětem k dalšímu hlubšímu zkoumání v oblasti poznávání kultur, multikulturní nebo jazykové výchovy a vzdělávání.

1. Cíle práce

Hlavní cíl: Popsat a analyzovat spolupráci dvou příhraničních škol

Dílčí cíle:

1. popsat jednotlivé školy, oblasti a průběh spolupráce na 1. a 2. stupni spolupracujících škol
2. vytvořit dotazník pro zjištění postojů a názorů na spolupráci u žáků 4. – 9. ročníku na ZŠ Lidická
3. na základě dotazníkového šetření na ZŠ Lidická vyhodnotit přeshraniční spolupráci na 1. stupni ve 4. a 5. ročníku a na 2. stupni v 6. – 9. ročníku v oblastech: spolupráce mezi žáky, spolupráce s německými učiteli, praktické využití německého jazyka a setkávacích aktivit; dále také vyhodnotit tyto názory a postoje i vzhledem k věku, pohlaví a délce spolupráce jednotlivých respondentů
4. na základě rozhovoru vyhodnotit přeshraniční spolupráci u učitelů 1. a 2. stupně
5. diskutovat nad výsledky šetření a navrhnout případné změny

2. Vznik spolupráce

Počátky spolupráce těchto škol se datují do školního roku 1998/1999, tedy zhruba deset let po pádu totalitních režimů u nás i našich sousedů v tehdejší Německé demokratické republice. Vznik spolupráce v roce 1998 dále umožnilo také zahájení přístupových jednání a pozdější přijetí České republiky do Evropské unie v roce 2004.

2.1 Zakladatelé spolupráce a založení soukromé školy v Hartau

Iniciátory a posléze i zakladateli celé spolupráce byla (na německé straně) skupina diplomovaných učitelů. Jejich pedagogická činnost na regionální škole v Jonsdorfu (SRN, v současnosti nahrazena školou v Ebersbachu), každodenní práce, pedagogické zkušenosti, setkávání s žáky, rodiči i ostatními pedagogickými pracovníky je přivedly k myšlence vytvořit školu bez hranic. Školu, která by spojovala občany tohoto příhraničního regionu bez ohledu na jejich státní příslušnost a která by svou činností šla vzorem ostatním. Čeští i němečtí učitelé, žáci a partneři by zde mohli společně pracovat na odbourávání toho, co nás odděluje, a posilování toho, co nás spojuje. Tvořením vhodných partnerských projektů by pak upevňovali vzájemnou spolupráci a budovali poznávání obou kultur, které bude občany i děti našeho regionu sblížovat.

Založením spolku PEZ Schulträgereverein e. V. v roce 1998 s podporou veřejnosti, rozličných svazů a spolků a Saského ministerstva kultury a sportu byl dán o rok později základ vzniku základní regionální školy Freie Grundschule v Hartau v SRN. Výuka se zde poprvé uskutečnila ve školním roce 1999/2000, kdy byly otevřeny dvě první třídy s 25 žáky. V té době také začalo německé ministerstvo školství z finančních důvodů uzavírat některé menší základní školy v regionu. Uvedená mezinárodní iniciativa školu v Hartau před uzavřením zachránila.

2.2 Založení svazku škol Š:schkola

Od školního roku 2002/2003 došlo k vzájemnému rozšíření celkové působnosti, navázání nové spolupráce a sloučení několika dalších škol v regionu (včetně Polska) v tzv. svazek škol Š:schkola.

Obrázek 1: Svazek škol: Š: SCHKOLA gGmbH

Obrázek 2: Spolupracující školy regionu na mapě

Na německé straně se jedná o školy Schkola Hartau (v době založení spolupráce Freie Grundschule), Schkola Oberland-Ebersbach, Schkola Ostritz, Schkola Jonsdorf (od r. 2013 jen školící centrum) a mateřská škola Schkola Lückendorf.

Na české straně se jedná o školy ZŠ Lidická, Hrádek nad Nisou, p. o., ZŠ U Nemocnice Rumburk, p. o., ZŠ Pastelka, Rumburk, o.p.s., MŠ Studánka, Jablonné v Podještědí, p. o., ZŠ a MŠ Bohumila Hynka, Cvikov, p. o.

Na polské straně jde o Gimnazjum a Liceum Bogatynia.

Na německé straně tak byla vytvořena soukromá síť škol s více jak 350 žáky. Tito žáci po ukončení jedné školy plynule navazují a přecházejí ve vzdělávání na další stupeň. Nemusí tak navštěvovat běžnou státní školu. V současné době došlo také k dalšímu rozšíření ve vzdělávání. Žáci mohou nově na škole v Ebersbachu zakončit své vzdělávání maturitní zkouškou.

V této diplomové práci je popisována konkrétní spolupráce mezi školami:

ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou 1. stupeň / Schkola Hartau

ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou 2. stupeň / Schkola Oberland-Ebersbach

2.3 Vize spolupráce

Mezi nejdůležitější vize projektu patří aktivní poznávání kultur sousedních zemí, vzájemná tolerance, zlepšení spolupráce v příhraničním regionu, odbourávání bariér v podobě předsudků a stereotypů, zlepšení společného soužití v této příhraniční oblasti, budování a navazování kontaktů, přátelství mezi rodiči a žáky. Důležité je také snažit se obohatit dosavadní zkušenosti žáků skrze jejich přímý kontakt již od 1. ročníku, skrze společnou výuku jazyků a společné zážitky. Žáci si mohou hrát a učit se i přes hranice obou kultur. Snahou je společně docílit toho, že všichni pochopí, co je tolerance, úcta, ohleduplnost a láska lidí mezi sebou nezávisle na národnosti a kulturním původu. V žádném případě se nemá jednat o kulturní přizpůsobení se, ale o národní identitu, hrdost a toleranci společně s nabýváním znalostí o našich sousedech. Tato spolupráce má rovněž pomoci překonávat jazykové bariéry. Jazyk se má stát klíčem k poznávání kultury, k navazování společných kontaktů.

Díky dobře rozvinuté a fungující spolupráci můžeme postupně působit už na žáky mladšího školního věku. Formou her, společných zážitků, tvoření, kreativních a zábavných her a zpěvu písní je tak přirozenou a nenásilnou formou seznamujeme s jazykově i kulturně odlišným prostředím. A proč je právě vzájemné poznávání obou sousedních kultur jedním z hlavních cílů této dlouhodobé příhraniční spolupráce?

Z historie víme, že vznik a vývoj českého státu byl od nepaměti ovlivňován sousedními kulturami. A byla to z velké části německá kultura, která po celá staletí výrazně ovlivňovala postoje a předsudky českého etnika ohledně sousedních kultur. A protože ne vždy se jednalo o soužití žádoucí a přátelské (v tisícileté historii soužití Čechů a Němců bylo mnoho bolestných období, která mnohdy v myšlení lidí nebo v kultuře národa přetrvávají a předávají se z generace na generaci), chce tato spolupráce posilovat a rozvíjet to dobré a pozitivní mezi oběma národy.

2.4 Cíle spolupráce škol

Učitelé spolupracujících škol ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou, Schkola Hartau a Schkola Oberland-Ebersbach společně plánují různorodé činnosti pro své žáky tak, aby opravdu docházelo k naplňování cílů vzájemného poznávání obou kultur a eliminaci budování předsudků a stereotypů. V oblasti spolupráce se tedy jedná o jazykové, sportovní a kulturní aktivity.

Hlavní cíle spolupráce:

- multikulturní výchova se vzájemným aktivním setkáváním a poznáváním obou kultur skrze vzdělávací, kulturní a sportovní aktivity
- výuka jazyka sousední země – od 1. ročníku se učí české děti německý jazyk a německé děti český jazyk

2.4.1 Multikulturní výchova

Je zakotvena jako průřezové téma v kurikulárním dokumentu RVP ZV. Na základní škole Lidická v Hrádku nad Nisou je součástí ŠVP, který z RVP vychází.

Multikulturní výchova je edukační činnost zaměřená na výchovu k poznávání jiných národů, etnik, kultur apod. (Průcha, 2001, s. 7) Usiluje o to vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní, eliminovat nebo oslabovat etnické či rasové předsudky. (Průcha, 2013, s. 161)

Intenzivněji se multikulturní výchova začala rozvíjet v 50. – 60. letech 20. století v USA vlivem rasových a etnických konfliktů. V zemích západní Evropy (Francie,

Německo a Velká Británie) přílivem velkého množství imigrantů. U nás se stala součástí výchovy a vzdělávání po roce 1989.

Předpokládá se tedy, že můžeme skrze multikulturní výchovu eliminovat, nebo alespoň částečně zmírňovat stereotypy a předsudky a rozvíjet i tzv. interkulturní kompetence, které vedou jednotlivce k lepšímu chápání, respektování, lepší komunikaci a tvorbě pozitivnějších postojů k jiným kulturám. Dle G. W. Allporta a jeho „hypotézy kontaktu“ (in Průcha, 2004, s. 112) lze za určitých podmínek předsudky mezi skupinami snižovat. Těmito podmínkami jsou dobrovolný kontakt, kooperace pro dosažení společného cíle a celková podpora úřadů nebo institucí.

Z odborné literatury jsou však známy případy, kdy i přes velkou snahu a zapojení multikulturní výchovy do vzdělávání nedošlo k žádoucím efektům. I země s dlouhodobou multikulturní výchovou často nedosahují u svých žáků tolerantnějšího přístupu ke kulturní odlišnosti. Důvodů, které mohou vést k neúspěchům v oblasti multikulturní výchovy, je více. Předsudky a stereotypy jsou nedílnou součástí psychiky lidí. Jsou to představy, názory a postoje, které určití jednotlivci či skupiny osob zaujmají k jiným skupinám. Jsou relativně stabilní, ovlivněné kulturním prostředím a předávají se z generace na generaci. Děti je již v raném věku přebírají od svých rodičů. Jsou nedílnou součástí vztahů lidí na celém světě. Dle dosavadních průzkumů jsou velice těžce ovlivnitelné. (Průcha, 2004, s. 108 - 144)

Aktuálně jsme v současné době obklopeni velkým množstvím rasových a etnických konfliktů a válek na celém světě. Velký příliv imigrantů z postižených zemí podrobuje myšlenku multikulturalismu, vzájemného soužití a respektování se mezi národy velké kritice. Je tedy možné, že budeme muset přijmout skutečnost, že tuto oblast nemůže multikulturní výchova z velké části ovlivnit. Její funkce bude převážně v oblasti vytváření vědomostí o jednotlivých kulturách a národech a bude nápomocna k celkovému chápání složitosti multikulturní reality ve světě. (Průcha, 2009, s. 861)

2.4.2 Výuka cizích jazyků

V rámci mnou popisované spolupráce českých a zahraničních škol se příkládá velký význam výuce jazyka sousední země. Výuka v tomto případě kopíruje tendence současné doby, tj. zařazovat do vzdělávání žáků výuku cizích jazyků již v raném dětském věku. Tyto tendence vycházejí z poznatků výzkumů v psychologických vědách, kde je naznačováno určité senzitivní období (přibližně od 2 let do nástupu puberty), které by mohlo umožňovat lepší osvojování cizího jazyka. Dítě je v tomto věku vybaveno dobrou mechanickou pamětí, imitační schopností a vícekanálovým učením. Toto období je také charakterizované dětskou spontaneitou, hravostí, touhou po objevování a zvědavostí, která je dobrým základem k úspěšnému osvojování cizího jazyka. Na druhé straně je nutné brát v potaz krátkodobou schopnost koncentrace dětí mladšího školního věku nebo chybějící strategie učení a omezené pojmové učení. (Podrápská, 2008, s. 19 – 20)

Dle četných výzkumů ve světě se však nedá jednoznačně říci, zda raná výuka vede k lepším jazykovým znalostem. Mnohé výzkumy totiž potvrzují, že i starší žáci nebo dospělí, kteří se učí kratší dobu, jsou schopni dosahovat v osvojování cizího jazyka vynikajících výsledků. Velkou roli zde hrají vhodně zvolené metody a formy práce, osobní motivace, reálné využití jazyka a mnoho dalších faktorů. Jisté výhody jsou naznačovány pro ranou výuku vzhledem k výslovnosti, v ostatních aspektech však osvojování probíhá pomaleji. Z některých výzkumů tedy vyplývá, že spíše záleží na tom, jak dlouho bude výuka jazyka probíhat. Pokud se plánuje dlouhodobé studium jazyka (profesní využití atd.), je lepe začít dříve. Pokud se uvažuje jen o několikaletém studiu, u kterého se nepočítá s dalším využitím, je lepší začít později, protože je zde prokázána vyšší efektivita. (Najvar, 2010)

2.5 Společné aktivity spolupracujících škol mimo běžná setkávání

2.5.1 Jablečná dočesná – ZŠ Lidická / Schkola Hartau

Tato společná akce rodičů a dětí obou partnerských škol zahajuje školní rok. Probíhá vždy v jeden stanovený páteční den v měsíci září. Všichni rodiče obdrží v časovém předstihu informační letáčky. Společně se pak na obou stranách (české i německé) zajišťuje sběr jablek k moštování ve vhodných lokalitách v blízkém okolí. Takto nasbíraná jablka se odvezou do areálu zahrady školy v Hartau, kde se koná společné moštování. Získaná jablečná šťáva se rozděluje mezi školy, nebo je využívána k pitnému režimu během setkávacích dnů žáků obou škol.

Velkým přínosem celé akce je možnost neformálního setkávání rodičů s dětmi obou škol během společného posezení a pohoštění na školní zahradě. Rodiče (hlavně na německé straně) připravují pro všechny účastníky pohoštění. České děti se zde mohou například poprvé seznámit s německou specialitou opékání sladkého kynutého těsta nad ohněm. Jedná se také o vůbec první možnost setkání rodičů obou partnerských tříd. Všem rodičům je umožněno prohlédnutí areálu i budov školy. Pro jazykovou bariéru se ale bohužel zatím jedná spíše jen o oční kontakt a přátelské pozdravení obou stran.

Na základě svého pozorování mohu konstatovat, že tuto akci využívají převážně rodiče z prvních a druhých tříd. Zájem u vyšších ročníků postupně opadá. Z mého 4. ročníku se ve školním roce 2014/2015 nezúčastnil nikdo z dětí ani rodičů. Omluvenkou byla většinou pracovní vytíženost rodičů, dlouhá pracovní doba apod. Někteří rodiče se účastní jen částečně, jsou ochotni pomoci na české straně se sbíráním jablek, ale do německé školy se již nepřesunou a odchází domů.

2.5.2 Novoroční koncert škol

Novoroční koncert se koná každoročně v měsíci lednu. Vystupují zde jednotliví žáci všech partnerských škol, pěvecké soubory i menší dětské hudební skupiny. Zváni jsou všichni rodiče i přátelé škol. V pořádání této společenské akce se partnerské školy pravidelně střídají.

2.5.3 Karneval na zimním stadionu Sparkassen-Arena v Jonsdorfu

Tato sportovní akce se koná pravidelně v měsíci únoru. Účastní se jí přibližně 200 žáků od mateřských škol až do 6. třídy. Žáci si mají možnost přinést vlastní vyrobené nebo zakoupené karnevalové masky a celé dopoledne se aktivně bruslí na ledové ploše. Hromadný svoz zajišťují školy. Vstupné si hradí žáci sami.

2.5.4 Společná výuka plavání žáků 2. ročníků – ZŠ Lidická / Schkola Hartau

V měsíci březnu začíná společná výuka plavání žáků z 2. ročníku. K tomuto účelu se využívá výukový bazén ve Stráži pod Ralskem. Jedná se o 20 výukových hodin pod vedením instruktorů plavání. Na financování akce se podílejí rodiče. Hromadný svoz je zajišťován školami.

2.5.5 Divadelní představení pro žáky 3. a 4. tříd – ZŠ Lidická / Schkola Hartau

Divadelní představení je na české straně každoročně pořádáno v Naivním divadle v Liberci. Na německé straně v Stadttheater Zittau. Ve školním roce 2014/2015 shlédli žáci české představení „Až opadá listí z dubu“. Ve školním roce 2013/2014 se konala společná návštěva německého představení pohádky „Alenka v říši divů“.

Pro žáky jde často o první seznámení a zkušenost s kulturním prostředím v cizí zemi a cizím jazyce. Kulturní představení je vždy vybíráno s ohledem na věk žáků. Žáci jsou předem vhodnou formou seznámeni s obsahem představení. Snažíme se tak i přes neznalost jazyka vyvolat a udržet zájem o děj. Pro žáky obou partnerských tříd je vždy zajištěna doprava autobusem od školy až k městským divadlům i nazpět.

Celkově jsou představení žáky hodnocena kladně. Nevadí jim, že všemu nerozumí, protože se vždy jedná o představení plně dokonalých hereckých výkonů a veselých zápletek se spoustou legrace, která umocňuje dětskou představivost a fantazii.

2.5.6 Exkurze partnerských tříd – ZŠ Lidická / Schkola Hartau

Tyto exkurze se konají pravidelně v měsíci červnu v každé z partnerských tříd 1. – 4. ročníku (viz Příloha C). Jedná se o završení roční spolupráce partnerských tříd. Z finančních důvodů se tyto exkurze zatím vždy konaly v České republice. Pokaždé se musí jednat o vhodná ubytovací zařízení s kapacitou minimálně 60 osob. Tato zařízení jsou cíleně vyhledávána v rekreačních a turistických oblastech severních Čech, konkrétně se jedná o oblasti České Švýcarsko, Lužické hory a Jizerské hory.

Organizačně jde o velice náročnou akci, protože její průběh leží z velké části na třídním učiteli na české straně. Vyplývá to už ze samotné podstaty organizování na české straně. Učitelé z německé školy, kteří český region většinou neznají, se nám snaží více pomáhat s realizací her nebo soutěží během pobytu v místě ubytování. Nemalou zátěží je také tlumočení do německého jazyka, protože pokud třídní učitel tento jazyk ovládá, musí neustále fungovat rovněž jako tlumočnick.

Třídní učitel se musí také vždy dostatečně seznámit s cílovou destinací a okolím tak, aby byl schopen předběžně naplánovat každodenní aktivity (i během nepříznivého počasí), exkurze a výlety do okolí pro skupinu až 55 žáků.

3. Charakteristika škol

3.1 ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou - 1. a 2. stupeň

Obrázek 3: Fotografie budovy ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou

Jedná se o základní školu s rozšířenou výukou německého jazyka od 1. ročníku. Škola byla v Hrádku nad Nisou postavena jako první německá škola v roce 1898. Jde o jednu ze tří základních škol ve městě. Jedná se o středně velkou a plně organizovanou školu nacházející se ve středu města. Kapacita školy je 350 žáků 1. až 9. ročníku. Každý ročník má většinou dvě paralelní třídy. V logu školy je klíč – jako symbol, motivační název pro odemykání cesty ke vzdělání.

Předností této školy je dlouhodobá spolupráce s partnerskými školami v Hartau a Ebersbachu (SRN). Škola také disponuje novým moderním vybavením počítačovou technikou a interaktivními tabulemi v každé třídě. Toto bylo možné především díky úspěšnému realizování mnoha projektů a obětavé práci pedagogů. Škola tak v této oblasti patří mezi nejúspěšnější v regionu. Jedná se především o projekty Interreg IIIA, MŠMT, ESF, PHARE, dále pak projekty „Já Tě to naučím“, „ICT a jazykové vzdělávání“, „Projektové vyučování“ a Mezinárodní parlament dětí a mládeže Euroregionu Nisa. Ten vznikl v roce 2000 v rámci spolupráce měst Malého trojúhelníku Bogatynia (P) – Zittau (SRN) – Hrádek nad Nisou (ČR). Město Hrádek nad Nisou pověřilo touto činností za ČR právě mnou zmiňovanou školu.

ZŠ Lidická je tedy dlouhodobě zaměřena na nadstandartní výuku německého jazyka, která je rovněž dlouhodobě začleněna do koncepce výuky na škole. Proto má škola i specifický ŠVP. Německý jazyk a jeho výuka jsou podpořeny spoluprací školy s partnerskými školami v Německu i Polsku v rámci svazku škol Š:schkola.

3.1.1 Výuka německého jazyka

Výuka německého jazyka probíhala od vzniku spolupráce od prvního ročníku 3 hodiny týdně. Od školního roku 2009/2010 je z důvodu upřednostnění výuky anglického jazyka od třetího ročníku výuka 2 hodiny týdně. Z tohoto důvodu je nově během setkávacích aktivit kladen větší důraz na jazykovou oblast (konverzace v základních situacích).

3.1.2 Česko-německé třídy

V každém školním roce je otevřena vždy jen jedna partnerská třída. Pokud jsou v jednom školním roce otevřeny dvě třídy v prvním ročníku, je vždy jen jedna s česko-německou spoluprací. Nejčastěji je zájem rodičů o tuto spolupráci zjišťován během zápisu do první třídy. Pokud se ve školním roce otevírá jen jedna první třída, je automaticky česko-německá a rodiče jsou obeznámeni se specifiky spolupráce i finančními příspěvky, které jsou závazné. Tak je vždy zajištěna jedna partnerská třída pro obě spolupracující školy. V posledních letech stoupá ze strany rodičů zájem o umístění dětí do této speciální třídy. Kapacita je však omezena počtem 30 žáků. Umístění v českoněmecké třídě také vyžaduje zajištění cestovních dokladů dětí. Každý z žáků školy musí mít od 1. ročníku vystaven platný cestovní pas, nebo dětský občanský průkaz, bez kterého se nemůže účastnit žádných aktivit na území Německa.

3.1.3 Rozvrh hodin a úprava ŠVP

Běžný rozvrh vyučování je v partnerských třídách upraven tak, aby mohlo docházet jednou týdně k setkávání žáků. Na 1. stupni je setkávacím dnem vždy pondělí nebo pátek. V tyto dny jsou v rozvrhu upřednostněny předměty výchov a vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, které jsou zintegrovány do setkávacích aktivit a projektových dnů na obou stupních. Na 2. stupni je dále do společných setkávacích aktivit zařazen dějepis, zeměpis, občanská výuka a fyzika. Při tvorbě ŠVP proběhly konzultace s německými kolegy ze spolupracujících škol. Došlo k vzájemnému porovnání učebních osnov a následné úpravě ŠVP tak, aby vyhovoval oběma stranám.

3.1.4 Finanční zajištění spolupráce a příspěvky rodičů

Na začátku každého školního roku se v každém ročníku vybírá první příspěvek ve výši 400 Kč na žáka. Z tohoto příspěvku je hrazen materiál potřebný při společných aktivitách a setkáváních během roku. Slouží také k hrazení dopravy při kulturních akcích partnerských tříd či k hrazení vstupenek nebo jiných společných aktivit během školního roku. Druhý příspěvek ve výši 1000 Kč na žáka je vybírán v měsíci červnu a slouží k finanční spoluúčasti rodičů na závěrečné exkurzi partnerských tříd. Každoročně se partnerské školy podílí rovněž na tvorbě společných projektů. Ve školním roce 2014/2015 se jednalo o dlouhodobý tříletý projekt Cíl 3 Škola eko? Logicky! Tento projekt je zaměřen na vytvoření sítě vzdělávacích a školicích center v Euroregionu Nisa v oblasti životního prostředí a na environmentální výchovu na 1. a 2. stupni ZŠ. V rámci tohoto projektu vznikly výukové programy zaměřené na ekologickou výchovu žáků svazku S:Schkola. Programy jsou dvojjazyčné, využívají se při setkávání žáků a týkají se konkrétních témat, jako jsou odpady, zemědělské plodiny, stromy, sluneční soustava, vodní živočichové, hospodářská zvířata a jiné. Jsou vytvořeny na principu spojení výukových a herních aktivit s interaktivními prvky. Projekty slouží i k financování týdenních závěrečných exkurzí partnerských tříd.

3.1.5 Tlumočení, asistenti školy

Vzhledem k počtu žáků při jednom setkání (což je vždy minimálně 45 – 55 žáků) a práci na čtyřech stanovištích je potřeba zajistit na obou školách 2 - 3 asistenty, kteří jsou ve většině případů současně i tlumočníky, jež pomáhají s překladem do obou jazyků a s celou realizací. V současné době pracují na obou školách také čeští učitelé, kteří hovoří plynule německy a na své stanoviště tlumočníky nepotřebují.

3.1.6 Ocenění za spolupráci a společné projekty škol

ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou se může pochlubit několika oceněními, která získala právě za výše popsanou činnost. Kromě uznání rodičů a veřejnosti je to například Evropská jazyková cena Label, udělená v roce 2005 u příležitosti Evropského dne jazyků.

Mezi nejvýznamnější ocenění však patří ocenění z roku 2010, kdy se škola zúčastnila celosvětové aktivity společnosti Microsoft v rámci programu Microsoft Partneři ve vzdělávání. Přihlásili jsme naši školu s již zmiňovaným projektem aktivity svazku škol S:chkola - Škola eko ? logicky! s cílem vytvořit přeshraniční síť spolupracujících škol v Euroregionu Nisa a postoupili jsme ze základního kola do finále. Tam jsme v konkurenci 12 středních škol získali 1. místo a dostali jsme možnost reprezentovat ČR na European Innovative Forum, které se uskutečnilo ve dnech 21. - 25. března 2011 v Moskvě. Hlavním mottem naší prezentace v Moskvě byl tento projekt svazku S:chkola – Škola eko ? logicky! Do světového finále jsme nepostoupili, ale umístění mezi 40 nejlepšími projekty v Evropě je důkazem toho, že mezinárodní spolupráce uskutečňující se na základní škole nemusí být pouze formální záležitostí. Společné projekty, které se dlouhodobě na spolupracujících školách vytváří, slouží k financování takových činností a aktivit, které by byly jinak pro školy zcela nedostupné. Finanční prostředky, slouží také ke zlepšení vybavenosti škol, nákupu spotřebního materiálu nebo umožní účast na řadě aktivit i žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí, kteří by se jinak těchto akcí nemohli z finančních důvodů účastnit.

3.2 Škola v Hartau (SRN, Spolková země Sasko, oblast Horní Lužice)

Obrázek 4: Fotografie budovy školy v Hartau

Jedná se soukromou školu pro děti od 1. do 4. ročníku. Škola vyučuje ve věkově smíšených (heterogenních) třídách, využívá prvky alternativní pedagogiky a inkluzivního vzdělávání. Nabízí rozšířenou výuku českého jazyka, který ale dlouhou dobu nebyl škole oficiálně uznán. K tomu došlo až v roce 2007, kdy byl škole oficiálně uznán předmět - Čeština jako cizí jazyk. Výuka českého jazyka se uskutečňuje od 1. ročníku - 3 hodiny týdně, od 4. ročníku - 4 hodiny týdně. Ostatní plán výukových předmětů se plní jako na běžných státních školách.

Maskotem této školy je havran jako symbol vzduchu. Zároveň je také symbolem pro překračování hranic, komunikaci v cizích jazycích a lásku k hudbě. Škola v Hartau podporuje u svých žáků ve značné míře hudební rozvoj. Žáci každoročně nastudují jeden muzikál, se kterým vystupují na veřejnosti. Od roku 2006 spolupracují také se speciální školou v Großhennersdorfu na projektu inkluzivního vzdělávání.

Areál školy se nachází v příhraniční obci Hartau, která čítá asi 100 obyvatel a nachází se přibližně 500 m od pěšího hraničního přechodu mezi Českou republikou a Německou spolkovou republikou. Jedná se o hlavní budovu s třídami a prostornou zahradou účelně vybavenou k volnočasovému využití. Součástí areálu je také nově zrekonstruovaná budova jídelny s tělocvičnou a prostorami pro školní družinu.

3.2.2 Financování spolupráce

Setkávací dny i společné exkurze partnerských tříd jsou financovány z projektů, které podávají obě školy společně. Ve školním roce 2013/2014 se jednalo o již zmiňovaný projekt Cíl 3.

Protože se jedná o soukromou školu, platí rodiče měsíční školné za vzdělávání (viz Příloha A), ke kterému se dále připočítávají poplatky za celodenní péči ve školní dužině a stravování. Sociálně slabé rodiny si mohou zažádat o snížené školné i stravné. Se slevou na školném mohou počítat i rodiny s více dětmi.

3.2.3 Organizace chodu školy

Organizace chodu této německé školy se v mnohém liší od fungování běžných českých škol, proto se v následující kapitole budu věnovat popisu jejího běžného dne. Budova školy je otevřena od 7.00 – 16.00 hod. V čase mezi výukou je zajištěn pedagogický dohled nad žáky ve školní družině, kde se mohou žáci věnovat individuálním činnostem. Jednotlivé třídy mají vždy každý den ranní a odpolední kruh. Kmenové třídy jsou složeny z žáků 1. až 4. ročníku, kteří se učí podle speciálně upraveného rozvrhu. Některé předměty se žáci učí ve své kmenové třídě (např. matematiku) a na některé předměty jako je tělocvik či hudební výchova, přecházejí do jiných tříd, kde se vyučují jen v rámci svého ročníku. Všichni žáci 4. ročníku se tak například v 10:30 sejdou v jedné třídě na výuku hudební výchovy. Denní rozvrh hodin je tedy přizpůsoben tak, aby se mohli žáci věnovat jak vzdělávacím aktivitám v kmenových heterogenních třídách, tak i výuce příslušného předmětu pro daný ročník. Jeden den v týdnu je vždy vyhrazen setkávání s českými dětmi. Tím je, jak již bylo řečeno výše, pondělí nebo pátek. V tyto dny jsou v rozvrhu upřednostněny předměty výchov nebo předmět Člověk a jeho svět.

Běžný vyučovací den na škole v Hartau je vždy zahájen pozdravením se v tzv. „Ranním kruhu“ (8.00 – 8.30 hod). Žáci si sednou na koberci ve třídě a učitel jim krátce nastíní probírané učivo. K této formě zahájení jsou žáci vedeni již od prvního školního dne a využívají tuto dobu převážně ke sdělování svých vzájemných názorů, námětů nebo důležitých pocitů. Učí se zde naslouchat jeden druhému a sdílet své pocity, což je pro harmonii a fungování třídního kolektivu velice důležité. Podle závažnosti a možností konkrétního řešení jsou zde také probírány nejrůznější problémové situace. Žáci si většinou sami určují obsah rozhovorů, témata k řešení, sdělování nápadů nebo nových námětů. Tento „Ranní kruh“ je pevně dodržován a není za žádných okolností (například pro nemoc kmenového učitele) vynechán.

Vlastní výuka začíná v 8.30 hod. a končí v 12.30 hod., případně 13.45 podle věku žáků a ročníků. Během této doby se střídají fáze intenzivní výuky a fáze odpočinku (pauza na snídani a oběd, odpolední přestávka).

K vyhodnocení dne slouží tzv. „Závěrečný kruh“ (12.30 – 13.00 hod.). Žáci i učitelé zde zhodnotí, co se povedlo či v čem den nebyl tak úspěšný. Jedná se o určitou zpětnou vazbu jak pro žáky, tak pro učitele. Vše vychází z individuálních potřeb žáků. Závěrečný kruh může mít také formu komunikativních her, společného zpěvu písní, tancování, čtení pohádek nebo poslechu příběhů.

3.2.4 Třídy

Jak již bylo řečeno, nacházejí se na škole v Hartau čtyři kmenové (heterogenní) třídy 1. – 4. ročníku, které jsou označeny jmény. Každá z těchto tříd má určenu svou partnerskou třídu na ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou. Ve školním roce 2014/2015 navštěvuje školu v Hartau 91 žáků 1. – 4. ročníku.

Seznam tříd na škole v Hartau:

Kmenová třída Korax - 23 žáků, partnerství se 4. třídou na ZŠ Lidická (25 žáků)

Kmenová třída Emma - 22 žáků, partnerství s 1. třídou na ZŠ Lidická (30 žáků)

Kmenová třída Olli - 22 žáků, partnerství se 3. třídou na ZŠ Lidická (25 žáků)

Kmenová třída Artur - 24 žáků, partnerství s 2. třídou na ZŠ Lidická (30 žáků)

3.2.5 Charakteristika žáků a rodičů

Školu navštěvují děti z blízkého okolí Hartau a ze všech sociálních vrstev. Vzdělávání na této škole rovněž často využívají rodiče ze smíšených česko-německých manželství. Především si ale školu vybírají rodiče, kteří chtějí, aby se jejich děti vzdělávaly jinak než na státních školách. Stále více rodičů oslovují alternativní pedagogické přístupy a zásady, podle kterých se na této škole žáci vzdělávají.

Dle rozhovoru s třídní učitelkou kmenové třídy Artur Annett Holz se v současnosti o vzdělávání svých dětí ve škole v Hartau zajímají z velké části také

rodiče, kteří chtějí, aby jejich děti cíleně poznávali českou kulturu i jazyk. A to v daleko větší míře, nežli tomu bylo v počátcích fungování školy. Rodiče jsou zde více aktivní, organizují rodičovské schůzky, při kterých řeší různá aktuální témata nebo dávají návrhy k nejrůznějším školním aktivitám. Z těchto schůzek se dělají pravidelně zápisy, které jsou k dispozici ostatním nepřítomným rodičům. Celkově se zde rodiče více zapojují do různých aktivit školy.

3.2.6 Pedagogický sbor a asistenti

Pedagogický sbor školy v Hartau je tvořen šesti kmenovými pedagogy a šesti vychovateli. Škola také každoročně využívá studenty pedagogiky z různých vysokých škol ať už německých nebo českých (TUL Liberec). Touto formou si mohou studenti doplňovat potřebnou praxi ke studiu nebo se jazykově zdokonalit.

3.2.7 Vybavení tříd

Třídy jsou vybaveny jednoduchým dřevěným nábytkem. Žádné klasické školní lavice jako v českých školách. Jsou to jen čtvercové stoly se stoličkami (bez opěrek). Žáci tak během plnění úloh sedí u stolů nebo leží na koberci na zemi kdekoli v prostoru třídy. V každé třídě se nachází dřevěný domeček jako místo pro odpočinek, ve kterém si žáci čtou či se mohou schovat, pokud se třeba objeví nějaký problém. Každá třída má vlastní knihovničku, velké množství poliček, které jsou plné pomůcek, hraček a nejrůznějšího výukového materiálu. Stejně tak zde jsou k dispozici například hrnečky na pití. Třídy nejsou vybaveny žádnou multimediální nebo počítačovou technikou.

3.2.8 Smíšené třídy a partnerství s prvňáčky

Dle učitelky Annett Holz se jedná o jeden z mnoha pozitivních prvků alternativní pedagogiky na této škole, který se v praxi velice osvědčil. Mladší žáci mají starší spolužáky za vzor, jeden se tak soustavně učí od druhého. Starší žáci mají přitom stále k dispozici učivo nižších ročníků pro případ, že jej nemají ještě upevněno (nejčastěji například u zafixování tvarů písmen abecedy nebo u násobilky). Na škole je tradicí, že je určen partner-pomocník každému z prvňáčků. Buď se jím stává starší sourozenec, kamarád nebo jej vybírá třídní učitelka. O tuto činnost je velký zájem a mnohdy se hlásí tolik partnerů, že je velice těžké rozhodnout, kdo se jím stane a bude moci pomáhat začínajícímu školákovi. Tyto aktivity jsou ceněny z hlediska budování pozitivního třídního klimatu, rozvíjení spolupráce, kooperace a všech důležitých sociálních dovedností dětí pro život ve společnosti.

3.3 Škola Oberland Ebersbach (SRN, Spolková země Sasko, oblast Horní Lužice)

Obrázek 5: Fotografie budovy školy Oberland Ebersbach

Tato škola vznikla v roce 2003 a jde o státem uznanou alternativní školu. Specifická je zejména tím, že zahrnuje základní školu, střední školu i gymnázium. Výuka probíhá ve 14. věkově různorodých skupinách s 350 žáky. Na této škole se vzdělávají rovněž žáci s postižením.

Škola je rozdělena na čtyři stupně:

- základní stupeň 1. – 3. ročník, výuka probíhá formou denních plánů
- střední stupeň 4. – 6. ročník, výuka probíhá formou týdenních plánů
- vrchní stupeň 7. – 9. /10. ročník, výuka probíhá formou odborných plánů dle jednotlivých předmětů
- maturitní stupeň 10. – 12. ročník

Vize a cíle vzdělávání jsou stejné jako na ostatních školách svazku Š:schkola (viz Š:schkola Hartau). Dvakrát týdně jsou žákům do výuky zařazovány praktické předměty, jako je šití, práce se dřevem, práce s kovem, práce v kuchyni, v kanceláři a jiné. Výuka českého jazyka probíhá také od 1. ročníku a podobné jsou i formy spolupráce a partnerství.

Škola spolupracuje na 1. stupni se ZŠ U Nemocnice v Rumburku, na 2. stupni se ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou a vyšší stupně s Gymnáziem F. X. Šaldy v Liberci a Gymnáziem a Liceem v Bogatyni v Polsku.

Celá škola se drží zásad žít zdravým životním stylem. Žáci se zde sami podílejí na vaření ve školní jídelně. Maskotem školy je krtek, který symbolizuje zemi, její zdravé využívání a hospodaření.

Spolupráce je také navázána s vysokou školou v Žitavě. Má těsnou vazbu na výrobní sféru (pořádání nejrůznějších exkurzí a seminářů v podnicích a firmách z blízkého okolí). Současně se ve vzdělávání zabývá ekologickou výchovou.

4. Popis a průběh spolupráce škol

4.1 Pravidelné společné porady a plánování svazku Š:schkola

Jedná se o systém pravidelného setkávání všech učitelů a žáků spolupracujících škol v průběhu celého školního roku. Na konci každého školního roku se koná jedno vícedenní společné setkání všech škol a pedagogů z celého svazku Š:schkola. Zúčastnění pedagogové se sjedou k vyhodnocení aktivit celého školního roku. Setkání není jen pracovní, přispívá i k společnému dialogu, bližšímu poznávání a navázání osobních kontaktů. Jeho součástí je i společenský večer, společný výlet nebo vycházka, sloužící k odreagování nebo seznámení se s novými členy. Diskutuje se nad změnami v učitelském sboru, navrhuje se konkrétní partnerské třídy. Jednotlivé partnerské školy si společně naplánují celý příští školní rok vlastní spolupráce. Během letních prázdnin si tak každý učitel může promýšlet jednotlivé aktivity na dané téma.

Do plánů a předtištěných kalendářů spolupracujících škol se také zahrnou a upřesní veškeré termíny setkávání a další pravidelně plánované akce nad rámec běžného setkávání jako je například jablečná dočesná, karneval, vánoční besídka, novoroční koncert, divadla nebo závěrečné exkurze tříd.

4.2 Dílčí porady učitelů 1. stupně škol ZŠ Lidická/Hartau

V přípravném týdnu na konci srpna se koná první praktická porada učitelů konkrétních škol daného regionu. Učitelé ze ZŠ Lidická se setkávají s učiteli z Hartau. Místem setkávání jsou většinou sborovny jednotlivých škol. Školy se v průběhu roku s přípravou společných porad střídají.

Na srpnové poradě se opětovně projde plán na celý školní rok s jednotlivými tématy. Projednají se vzniklé změny. Do detailu je probráno téma nastávajícího měsíce. Přesný průběh stanovišť, časová dotace, konkrétní personální obsazení. Naplánuje se, která třída zůstane v Hrádku nad Nisou a která odjede do Hartau, připraví se jednotlivá stanoviště pro německé partnery. Podrobně je také probráno, jak zajistí německá i česká strana celkovou přípravu, jaké pomůcky budou potřeba, která strana je zajistí, zda bude

potřeba zajistit asistenty na obou stranách nejen na tlumočení, ale i na pomoc v jednotlivých skupinách s žáky apod.

Plánována jsou vždy 4 setkávání v měsíci. Setkávacími dny jsou pondělí a pátek. Jeden celý měsíc dojíždí jedna z českých tříd do Německa, pak se třídy vystřídají a další měsíc navštěvují němečtí žáci partnerskou třídu v Hrádku n Nisou. Je potřeba stanovit začátek a konec setkávání kvůli odjíždějícím autobusům, které pak třídy převážejí na hranice.

Další porady se konají každý měsíc pravidelně v průběhu celého školního roku. Na těchto poradách se vždy připravuje další setkávací měsíc a doladují se nebo řeší aktuálně vzniklé situace a změny.

4.3 Navazující spolupráce na 2. stupni

Ve 4. ročníku je spolupráce se školou v Hartau ukončena. V 5. ročníku navazuje další činnost v dětském parlamentu a partnerská spolupráce pokračuje formou projektových dnů od 6. do 9. ročníku se školou Oberland-Ebersbach. Vzhledem k menší intenzitě setkávání se pak porady spolupracujících učitelů konají dvakrát ve školním roce. Veškerá ostatní komunikace probíhá přes internet.

5. Popis a průběh spolupráce

5.1 Popis a průběh spolupráce na 1. stupni mezi ZŠ Lidická/Schkola Hartau

Na každý kalendářní měsíc v roce je voleno téma, které žáky oslovuje a které naplňuje výchovné a vzdělávací cíle dle ŠVP. Do jednotlivých témat se zařazují takové aktivity, jež umožňují současně vzájemné poznávání, kreativitu, aktivitu a rozvoj každého žáka.

Pro školní rok 2013/2014 byla zvolena témata:

- poznávací, seznamovací hry
- jazykové hry
- vesmír a planety sluneční soustavy
- smysly
- tradice a zvyky
- živly (oheň, voda, země, vzduch)

Jednotlivá témata se pak dle vzdělávacích oblastí jednotlivých předmětů a cílů ŠVP rozpracovávají pro jednotlivá stanoviště:

- jazykové
- sportovní
- výtvarné
- praktické

5.1.1 Průběh setkávacího dne na ZŠ Lidická

Setkávací den probíhá vždy v pondělí nebo pátek na výše zmíněných stanovištích, kde se všichni žáci v průběhu jednoho měsíce prostřídají. Nikdo tak nepřijde o žádnou z aktivit. Jednou z hlavních zásad práce na všech stanovištích je dodržování spolupráce v česko-německé dvojici (čtveřici). Žáci se tak vzájemně poznávají a učí se spolupracovat. Na každém stanovišti je zajištěno tlumočení v obou jazycích, buď přímo kmenovým (třídním) učitelem, nebo asistentem – tlumočnickem.

Průběh a organizaci celého dne na české straně zajišťuje a řídí vždy třídní učitel dané třídy. Den vypadá zhruba takto:

8. 00 – 8. 45 žáci se učí první vyučovací hodinu dle rozvrhu

8. 50 – 9. 15 žáci i učitelé připravují třídy (pomůcky), třídní učitel zajistí vše potřebné na jednotlivých stanovištích, třídách, poté následuje přesun do tělocvičny.

9. 20 přijedou němečtí žáci 1. až 4. ročníku k budově školy místní linkou autobusu. Nejprve se jdou převléknout do jim vyhrazené šatny ve škole a poté následuje společné uvítání v tělocvičně školy. Žáci se rozdělí na jednotlivá stanoviště, následuje základní seznámení s daným stanovištěm, sportovní hry pro zahřátí a seznamovací hry na úvod setkávání.

9. 40 – 9. 55 přestávka na svačinu

9. 55 – 10. 00 přechod jednotlivých skupin s vyučujícími na jednotlivá stanoviště, vlastní práce

10. 00 – 11. 15 práce na stanovištích včetně úklidu

11. 15 – 11. 30 společná reflexe, zhodnocení dne

11. 45 odjezd německých žáků na hraniční přechod v Hartau

5.1.2 Průběh setkávání dne na škole v Hartau

Setkání zde probíhá ve stejném sledu jen s menším časovým posunem. Průběh a organizaci celého dne na německé straně zajišťuje a řídí kmenový učitel německé třídy.

Průběh dne z pohledu českých žáků:

8. 00 – 8. 45 čeští žáci se učí první vyučovací hodinu dle rozvrhu

8. 45 – 8. 55 příprava na odjezd

9. 00 – odjezd autobusem od budovy školy na hraniční přechod

9. 10 – 9. 25 přesun pěšky z hraničního přechodu do školy v Hartau (15 min)

9. 30 – 9. 45 společné uvítání v tělocvičně školy, rozdělení žáků na čtyři stanoviště, základní seznámení s jednotlivými stanovišti, sportovní hry a zahřátí nebo seznamovací hry na úvod setkávání

9. 45 – 9. 55 přestávka na svačinu

9. 55 – 10. 00 přechod jednotlivých skupin s vyučujícími na jednotlivá stanoviště, vlastní práce

- 10. 00 – 11. 15 práce na stanovištích včetně úklidu
- 11. 15 – 11. 30 společná reflexe, zhodnocení dne,
- 11. 30 – 11. 45 přesun na hraniční přechod, odjezd českých žáků do školy v Hrádku nad Nisou (případná výuka dle rozvrhu)

5.2 Průběh setkáváního dne na 2. stupni mezi ZŠ Lidická/Schkola Oberland Ebersbach

Setkávání v 6. a 7. ročníku probíhá vždy 1x za 2 měsíce po dobu 2 dnů formou tematických celků nebo projektových dnů. Třída je rozdělena do dvou skupin. První skupina žáků odjíždí první den v 7:30 z Hrádku nad Nisou vlakem do Žitavy, autobusem dále pokračují do Ebersbachu.

Na německé straně je průběh obdobný. Jedna skupina německých žáků přijíždí do Hrádku nad Nisou. Druhý den se skupiny střídají.

Průběh setkávání je na obou stranách obdobný:

- 9. 00 – 9. 15 uvítání v tělocvičně, společné hry
- 9. 30 – 11. 35 společná práce na tématu, projektu
- 11. 35 – 11. 45 reflexe, rozloučení
- 12. 00 – odjezd žáků

Tematické celky 6. ročníků: město, sluneční soustava, doba kamenná

Projektové dny 7. ročníků jsou cíleně zaměřené na výuku fyziky, anglického jazyka, německého jazyka a přírodopisu

Setkávání v 8. ročníku probíhá 2x2 dny za 6 měsíců, formou společných exkurzí a projektů, které si žáci volí společně.

Setkávání v 9. ročníku se koná 1x3 dny formou společného projektu nebo exkurze v první polovině školního roku. Ve druhé polovině roku se žáci obou škol intenzivně připravují na přijímací zkoušky a spolupráce tak již není možná.

6. Metodika výzkumu

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“ (Gavora, 2010 s. 13) Celý proces výzkumu se skládá z několika vzájemně navazujících, někdy i překrývajících se etap, kterými jsem se po nastudování odborné literatury řídila. Jedná se o tyto etapy:

- stanovení a ujasnění si výzkumného problému (co, kdy a jak chci zkoumat)
- práce s informačními zdroji a jejich studium
- stanovení výzkumných metod a nástrojů práce
- sběr a zpracování získaných údajů
- vyhodnocení dat a následná interpretace
- psaní výzkumné zprávy (Gavora, 2010, s. 18 - 19)

Pro svou výzkumnou práci jsem zvolila akční výzkum, který je často využíván právě na základních školách, kde slouží k řešení menších pedagogických problémů. Vychází z bezprostředních potřeb praxe a jeho výsledky je možné ihned aplikovat. (Gavora, 2010, s. 18)

6.1 Výzkumný cíl, výzkumný problém

Cílem této práce bylo popsat a analyzovat spolupráci dvou příhraničních škol. Tento popis má sloužit k informaci a orientaci nových učitelů, kteří nemají s touto spoluprací žádné zkušenosti. Dalším cílem je vytvoření výzkumných nástrojů (dotazníku, rozhovoru), na jejichž základě proběhne analýza spolupráce ve čtyřech hlavních oblastech a celková reflexe současného stavu pro školu i jednotlivé učitele, kteří tuto spolupráci realizují. Zjištěné výsledky výzkumu mají analyzovat, zda je současný model spolupráce vyhovující. Případně se stanou východiskem pro možné diskuse nebo změny ve spolupráci.

Každý výzkum vyžaduje stanovení výzkumného problému (otázky).

Výzkumné problémy rozlišujeme na:

- deskriptivní (popisné), kterými zjišťujeme „jaké to je?“
- relační (vztahové)

- kauzální (příčinné)

V mém případě se jedná o deskriptivní (diagnosticko-vyhodnocovací) výzkumný problém. (Gavora, 2010, s. 56)

6.2 Výzkumné metody a nástroje

Výzkumná metoda označuje proceduru, se kterou se pracuje při výzkumu. Má své specifické vlastnosti, které je nutné dodržet - validitu a reliabilitu. Validita je „*jeden ze základních požadavků na měření v empirických výzkumech, diagnostice. Její podstatu vystihuje otázka: Měříme skutečně to, co zamýšlíme zkoumat, a ne něco jiného?*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2008 s. 269). Reliabilita pak představuje další důležité kritérium výzkumné metody, jež udává přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje. (Gavora, 2010, s. 86 - 89)

Mezi výzkumné metody patří:

- pozorování
- škálování
- dotazník
- rozhovor (interview)
- obsahová analýza textu
- experiment (Gavora, 2010, s. 85)

Pro mou práci jsem si zvolila kvantitativně orientovaný přístup, metodu dotazníku u žáků a rozhovoru u učitelů.

6.2.1 Metoda dotazníku

Jak již bylo řečeno výše, zvolila jsem pro dosažení cílů mé práce metodu dotazníku. Tato metoda patří mezi nejčastěji využívané explorativní výzkumné metody. Jde o získávání informací písemnou formou, která mi umožnila oslovení většího množství respondentů s menší časovou náročností.

Při sestavování samotného dotazníku jsem pečlivě promýšlela jeho strukturu a řídila se zásadami, které ve své práci uvádí Chráska. (Chráska, 2007 s. 163 - 177)

Základní problém jsem rozpracovala do několika okruhů, jež jsem pak dále naplnila jednotlivými položkami (otázkami).

Dotazník se skládá z úvodní (vstupní) části, ve které sdělíme respondentům hlavní význam a cíle dotazníku, popřípadě název instituce, autora atd. Druhá část je tvořena vlastními otázkami. V závěru je umístěno poděkování za vyplnění.

Typy otázek, které můžeme použít: otevřené, uzavřené, polouzavřené, škálové.

Zásady tvorby otázek do dotazníku:

- srozumitelnost, jasná formulace
- jednoduchost
- smysluplnost
- vyhýbáme se výrazům neurčitým (několik, někdy), dvojitým otázkám, záporným výrazům, předpojatým otázkám
- vhodnost otázek zjišťujeme v předvýzkumu

Při tvorbě dotazníku vycházíme z konkrétních cílů výzkumu, vyhýbáme se nepřesnému a povrchnímu zpracování. Zohledňujeme nejen věk respondentů, ale i časovou náročnost, délku dotazníku, jeho zpracování a způsob vyhodnocování.

Během tvorby dotazníku jsem si stanovila čtyři základní oblasti šetření, které jsem postupně naplňovala jednotlivými položkami.

Jedná se o oblasti:

- spolupráce mezi žáky
- spolupráce s německými učiteli
- praktické využití německého jazyka
- setkávací aktivity

Touto cestou byl vytvořen dotazník obsahující položky škálové (Likertovy škály), otevřené (nestrukturované) i polouzavřené. Likertovy škály (v kombinaci s numerickým označením 1 – 5) jsem volila pro jejich jednodušší konstrukci a vyhodnocení. Používají se pro měření postojů a názorů. Jednotlivé položky jsou složeny z pozitivně formulovaných výroků. (Gavora, 2010, s. 110)

Vytvořený dotazník obsahuje 22 položek. Šetření proběhlo v oblastech spolupráce mezi žáky (položky 3, 8, 9, 12, 13, 14), spolupráce s německými učiteli (položky 7, 17, 18, 19), praktického využití německého jazyka (položky 1, 6, 20) a v oblasti setkávacích aktivit (položky 2, 4, 5, 10, 11, 15, 16, 21, 22). U škálových položek dotazníku žáci odpovídali na určené škále (slovní i číselné) a měli tak zakroužkovat odpověď,

která se nejvíce blíží jejich názoru. Forma otázek byla volena vzhledem k věku žáků 1. a 2. stupně. Otevřenými položkami dotazníku jsem chtěla umožnit volnost vlastního vyjádření žáků, které bylo důležitou součástí šetření a hlubšího proniknutí do zkoumaného jevu některých položek.

Pro větší uvolnění žáků během vyplňování a eliminaci strachu, že bude učitel znát odpovědi konkrétního žáka, jsem volila anonymní formu dotazníku. Ponechala jsem jen třídění dotazníků podle pohlaví žáků a jednotlivých ročníků.

6.2.2 Metoda rozhovoru (interview)

Dále jsem pro svůj výzkum zvolila metodu rozhovoru, protože se zde nejedná o velký soubor zkoumaných osob.

Dle pedagogického slovníku je rozhovor definován jako „výzkumný prostředek používaný při dotazování, spočívající v přímé ústní komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem či informantem. Je zaznamenáván na magnetofon, či jinak, a pak analyzován z hlediska obsahu rozhovoru, chování respondentů aj.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013 s. 250).

Můžeme volit mezi několika druhy rozhovorů:

- nestrukturovaný – volné odpovědi, těžko kvantitativně zpracováván
- strukturovaný – respondent odpovídá na předem připravené otázky, svou strukturou se přibližuje dotazníku a lépe se statisticky vyhodnocuje
- polostrukturovaný – rámcové otázky, které se mohou dle situace dále vyvíjet, vyžadováno je i zdůvodnění odpovědí (Chráska, 2011, s. 182-183)

Dle informací v odborné literatuře jsem i já dodržovala zásady pro realizaci kvalitního rozhovoru, tedy:

- navození příjemné atmosféry
- získání důvěry, kontaktu s respondentem
- udržení odpovídající roviny rozhovoru
- kvalitně připravené otázky (zásady jako u dotazníku)
- vhodné užívání komunikačních prostředků jako jsou pauzy, přitakání, opakování slov respondenta, vkládání doplňkových otázek (Pelikán, 2011, s. 117-124)

Pro získání upřesňujících informací k dané problematice, které jsou dotazníkovou formou těžko zjistitelné, jsem zvolila strukturovaný rozhovor (viz příloha).

Strukturované rozhovory probíhaly v učebnách jednotlivých škol. Dva rozhovory byly nahrávány na diktafon, čtyři byly zaznamenány písemnou formou. Všichni respondenti poskytli souhlas s nahráváním a písemným zaznamenáváním pro účely zpracování diplomové práce.

Pro šetření formou strukturovaného rozhovoru byly využity tyto otázky:

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? (Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?)
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?
9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)
10. Jak jste spokojen/a s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?
11. Jak se podílí český/německý učitel na přípravě společných aktivit? (Jak jste s tím spokojen/a?)
12. Jste spokojen/a s komunikací s českým/německým učitelem v oblasti plánování a příprav?
13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky? (Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)
14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, které vnímáte jako přínosné?
15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků? (Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, náměty, nespokojenost žáků, učitelů?)

16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi po setkávání nějaké problémy, náměty, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)
17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, pozitivní, negativní projevy?)
18. Jak se Vám pracuje s českými žáky? Ochota, nezájem, nadšení, pozitivní, negativní projevy?
19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)
20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?
21. Je něco důležitého, co jsem k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?

6.2.3 Charakteristika souboru

Dotazníkové šetření proběhlo ve školním roce 2014/2015 na ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou a zúčastnilo se ho 112 žáků spolupracujících 4. – 9. ročníků. Všichni tito žáci se účastnili česko-německé spolupráce od 1. ročníku.

21 žáků 4. ročníku (15 dívek a 6 chlapců)

23 žáků 5. ročníku (14 dívek a 9 chlapců)

13 žáků 6. ročníku (10 dívek a 3 chlapci)

23 žáků 7. ročníku (16 dívek a 7 chlapců)

18 žáků 8. ročníku (8 dívek a 10 chlapců)

14 žáků 9. ročníku (9 dívek a 5 chlapců)

4. ročník jsem vybrala z důvodu ukončení spolupráce v rámci 1. stupně i jejich dostatečné schopnosti dotazník vyplnit.

5. ročník jako jediný spolupráci na rok přerušuje z důvodu nedostatku partnerské třídy na německé straně. Dotazník jsem jim přesto zadala. Chtěla jsem zjistit jejich názor na spolupráci s několikaměsíční pauzou. Zjistit, zda se budou odpovědi značně lišit, či nikoli. Jejich odpovědi také vycházely ze zkušeností ze stejné spolupráce, které se účastnili do konce 4. ročníku.

Předvýzkum jsem provedla se skupinou 18 žáků 5. ročníku naší školy. Zde jsem ověřovala, zda jsou jednotlivé položky dotazníku srozumitelné a jasné.

7. – 9. ročník jsem volila pro zjištění co největšího počtu názorů na spolupráci. Mým cílem bylo také zjistit, zda se názory na spolupráci v jednotlivých ročnících výrazně liší či nikoliv. Zda má délka spolupráce vliv na míru souhlasu s jednotlivými výroky.

Rozhovory byly realizovány ve školním roce 2014/2015. Na ZŠ Lidická se jednalo o dva učitele 1. stupně a dva učitele 2. stupně. Na škole v Hartau o jednoho českého učitele pro 1. – 4 ročník. Všichni mají již dlouholeté zkušenosti, podílejí se na spolupráci od samých začátků, a někteří jsou také vedoucími koordinátory pro příslušnou školu a stupeň. Na německé škole v Ebersbachu se jednalo o českou učitelku 2. stupně, která je na této škole zaměstnána a má s touto spoluprací dlouhodobé zkušenosti. Nebylo tedy nutné rozhovory překládat z německého jazyka. Všichni připravují aktivity na setkávací nebo projektové dny a dokáží tak reflektovat dění mezi žáky i učiteli.

Rozhovory byly realizovány s:

- Mgr. Janou Večerníkovou
- Mgr. Petrou Pöschlovou
- Mgr. Kamilem Prischingem
- Mgr. Renatou Strakovou
- Mgr. Evou Čermákovou
- PaedDr. Ivanou Vojtíškovou

6.3 Průběh šetření

Při dotazníkovém šetření dostali žáci k vyplnění dotazník (viz příloha B). Dotazníky jsem měla možnost zadávat žákům osobně ve škole během výuky německého jazyka a být v případě nejasností nápomocna. V úvodu vyučování jsem žáky seznámila s mým záměrem a poprosila je o svědomité vyplnění dotazníku. Žákům jsem vysvětlila, že mají v uvedených tabulkách zaškrtnout vždy tu odpověď, která se nejvíce blíží jejich názoru. Pro větší uvolnění jsem je ubezpečila o anonymitě dotazníků a vyzvala je k samostatnému vyplnění bez účasti spolužáků. Díky této formě byla návratnost dotazníků 100%. Vyplněno tak bylo celkem 112 dotazníků. Po skončení vyplňování jsem si označila třídu. Dotazník byl vyplňován přibližně 20 minut.

Většina žáků vyplňovala s velkým zaujetím. Po skončení vyplňování jsem žákům poděkovala za jejich ochotu a píli.

Dotazník je rozdělen na uzavřené a otevřené položky. U uzavřených položek byla zjišťována míra souhlasu s uvedenými výroky na škále 1 - 2 - 3 - 4 - 5 (určitě ano – spíše ano – nevím – spíše ne – určitě ne). U položky č. 14 byla použita škála: 1 – 2 – 3 – 4 – 5 (já – spíše já – pracujeme společně – spíše německý žák – jen německý žák). U položky č. 7 byly zjišťovány odpovědi: A vždy, B pomůže jen občas, C nepomůže vůbec, D pomůže, jen když o to požádám. U polootevřených položek č. 6, 15, 16, 18, 19 byly zjišťovány odpovědi ano, ne s možností dalšího vyjádření a upřesnění odpovědi. Otevřené položky byla č. 8, 11, 13, 21, 22.

Škálové uzavřené otázky byly vyhodnoceny procentuálně. Výsledky byly zaneseny do sloupcových grafů, které ukazují vývoj průměrného hodnocení dané otázky napříč ročníky. V jednom grafu jsou zaneseny výsledky pro dívky, chlapce. Z uvedených grafů lze vyčíst, jak se vyvíjí míra souhlasu s věkem. Polootevřené otázky s možností odpovědi „ano-ne“ byly vyhodnoceny procentuálně. Výsledky byly zaneseny do sloupcových grafů pro dívky i chlapce a obě pohlaví dohromady. Sloupcové grafy ukazují procentuální poměr výběru možností. V grafech lze vidět i vývoj napříč ročníky. Položka č. 7 byla vyhodnocena procentuálně a zanesena do koláčových grafů. Data z otevřených položek byla zpracována podle největší četnosti odpovědí.

Rozhovory s danými učiteli proběhly v měsíci lednu 2015 v učebnách na jednotlivých školách.

7. Výsledky a diskuse

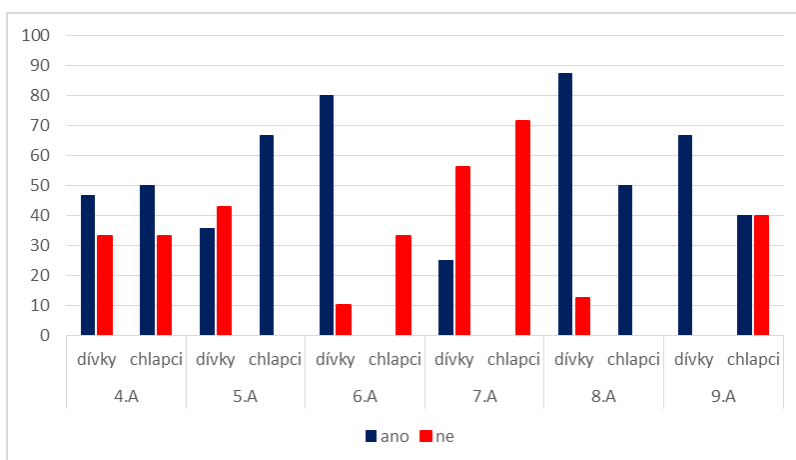
Výsledky výzkumu u žáků se zaměřují na nejdůležitější oblasti spolupráce a mají sloužit všem učitelům na ZŠ Lidická, kteří se aktivně zabývají spoluprací škol, připravují projekty, programy, exkurze a aktivity pro jednotlivé třídy. Výzkum by měl ukázat, jaký mají žáci i učitelé názor na celkovou spolupráci, na využití jazyka v praxi, na spolupráci s učiteli i na připravované aktivity, jak vnímají německé žáky a spolupráci s nimi, či jestli je patrný rozdíl u tříd, které mají zkušenosti se spoluprací delší. Získané výsledky by se měly stát východiskem pro společnou diskusi učitelů i případné změny při tvoření a plánování společných aktivit. Pro takovou formu dlouhodobé spolupráce je důležité reflektovat vztahy mezi žáky. Musíme se aktivně zajímat, zda se jim dobře spolupracuje. Tím podporujeme naši snahu o tvorbu pozitivních postojů, názorů na cizí kulturu nebo národ. Ne vždy se totiž dokáží všichni na závěrečném vyhodnocení vyjádřit, sdělit své dojmy, pocity a zážitky ze setkání ať už jsou pozitivní nebo negativní.

7.1 Výsledky oblasti spolupráce mezi žáky

V této oblasti bylo zjišťováno, jak se žákům mezi sebou spolupracuje, zda se jedná o vztahy kamarádké, zda si během setkávání pomáhají, jak pracují na společných úkolech, zda se na sebe těší nebo netěší a proč. Tato oblast byla v dotazníku vyhodnocována následujícími uzavřenými položkami:

- Německý žák se ke mně chová kamarádsky. (položka č. 3)

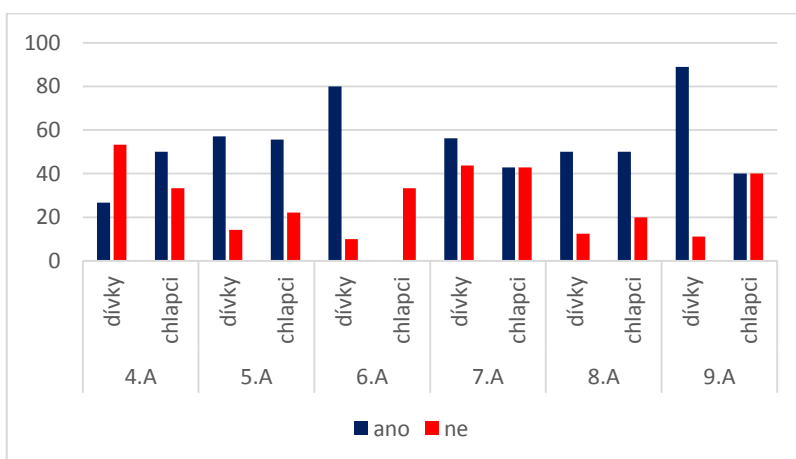
Graf č. 1: Německý žák se ke mně chová kamarádsky

Graf č. 1 ukazuje, že s daným výrokem nejvíce souhlasí chlapci 5. ročníku a dívky 6. a 8. ročníku. Nejmenší míru souhlasu nacházíme v 7. ročníku. Výrazně odlišné názory v rámci jedné třídy nacházíme u chlapců a děvčat v 6. ročníku. Celkově nejpozitivnější výsledky jsou pozorovány v 8. ročníku.

- Německý žák mi pomáhá, když potřebuji. (položka č. 9)

Graf č. 2: Německý žák mi pomáhá, když potřebuji

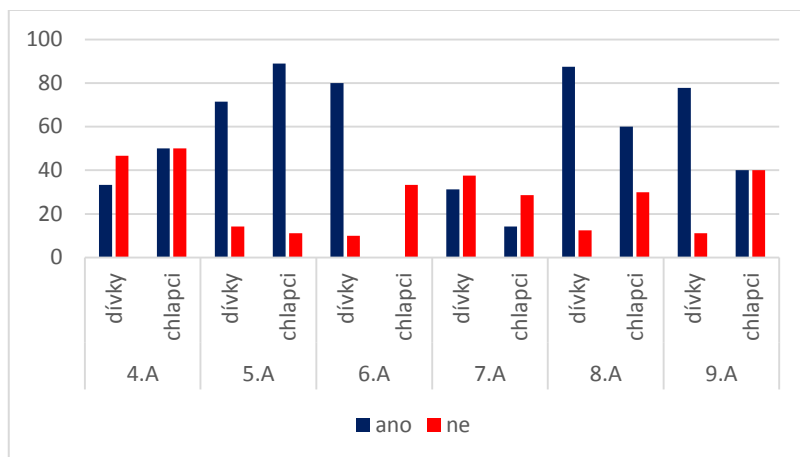

Graf č. 2 ukazuje, že s daným výrokem nejvíce souhlasí dívky 6. a 9. ročníku a největší nesouhlas nacházíme ve 4. a 7. ročníku. V 5. a 8. ročníku je nápadná převážně pozitivní míra souhlasu u chlapců i dívek i velmi podobné výsledky obou ročníků.

- S německým žákem se mi dobře spolupracuje. (položka č. 12)

Graf č. 3: S německým žákem se mi dobře spolupracuje

Graf č. 3 ukazuje, že s daným výrokem nejvýrazněji souhlasí žáci 5. ročníku a dívky 6. a 8. ročníku. Nízkou míru souhlasu nacházíme u 4. a 7. ročníku a u chlapců 6. ročníku.

- Na společné práci se zpravidla podílím: 1 (já), 2 (spíše já), 3 (pracujeme společně) 4 (spíše německý žák), 5 (jen německý žák). (položka č. 14)

Z dotazníkového šetření vyplývá, že na společné práci se nejvíce podílí chlapci 4., 6. a 7. ročníku. Nejméně pak dívky 4. ročníku. S odpovědí pracujeme společně, nejvíce souhlasili žáci 5. a 8. ročníku.

- Na německé žáky se těším, protože ... (položka č. 8)

Na německé žáky se ve 4. ročníku těší polovina dotázaných děvčat, protože mají navázané kamarádské vztahy, rády společně vyrábí na stanovištích a jsou na ně hodní. Těší se na ně i tři čtvrtiny chlapců, protože se společně sportuje. Na německé žáky se v 5. ročníku těší tři čtvrtiny dívek i chlapců, protože jsou pro ně němečtí žáci kamarádští, hodní a srndovní. Na německé žáky se v 6. ročníku těší tři čtvrtiny dívek i chlapců, protože jsou kamarádští, rozumí si, něco nového se naučí a zažijí jinou formu výuky. Chlapci nejvíce oceňují společné sportovní aktivity. Na německé žáky se

v 7. ročníku těší polovina dívek i chlapců, protože se neučí klasickým způsobem a jen s některými německými žáky se jim dobře spolupracuje. V 8. ročníku se těší všechny dotazované dívky a polovina chlapců, protože s nimi zažijí zábavu, srandu, výuka probíhá zábavnou formou. V 9. ročníku se těší všechny dívky, protože poznávají nové lidi, poznávají sousedy naší země, rozšiřují si slovní zásobu a navazují kamarádské vztahy. Chlapců se těší jen třetina třídy kvůli zábavě a novým věcem.

- Na německé žáky se netěším, protože ... (položka č. 13)

Ve 4. ročníku se netěší polovina dívek, protože někteří němečtí žáci jsou bezohlední, provokují a podvádí u společných her. Třetina chlapců se netěší, protože je němečtí žáci provokují. V 5. ročníku se netěší polovina dívek, protože jsou někteří němečtí žáci občas bezohlední, zlí a drzí. Chlapci žádný důvod neuvádí. V 6. ročníku se netěší polovina dívek, protože někteří němečtí žáci jsou hyperaktivní, nespolupracují, nerozumí si. Všichni chlapci mají nějakou negativní zkušenost, že je němečtí žáci zlobí nebo provokují. V 7. ročníku se někdy netěší všechny dívky, protože se setkaly s nadávkami, vulgárním a špatným chováním. Polovina chlapců se netěší, protože zažili drzé a vulgární chování. V 8. ročníku se netěší třetina dívek, protože se jim nedaří navázat s německými žáky kontakt a protože se jim někdy vysmívají. Tři čtvrtě chlapců se netěší, protože nerozumí jejich humoru a mají pocit, že se jim někteří vysmívají. V 9. ročníku se netěší tři čtvrtiny dívek a jeden chlapec, protože se občas nesnaží spolupracovat, nebo navázat kontakt.

7. 1. 1 Shrnutí oblasti spolupráce mezi žáky

Na 1. stupni se nejpozitivnější kamarádské vztahy podařilo navázat žákům 5. ročníků. Těmto žákům se ve skupině s německými dětmi spolupracovalo nejlépe, němečtí žáci jim při setkávání nejvíce pomáhali. Tři čtvrtiny dívek i chlapců se na setkávání vždy těšili. Hodnocení 4. ročníku je u všech položek méně pozitivní. Na 2. stupni je viditelný mírný propad hodnot v 6. ročníku. Pozitivní hodnocení spolupráce a navázání kamarádských vztahů se opět objevuje v 8. ročníku. Nejméně pozitivní hodnocení sledujeme u 7. ročníku. Tito žáci navázali nejméně přátelských vztahů, s německými žáky se jim nespolupracuje dobře.

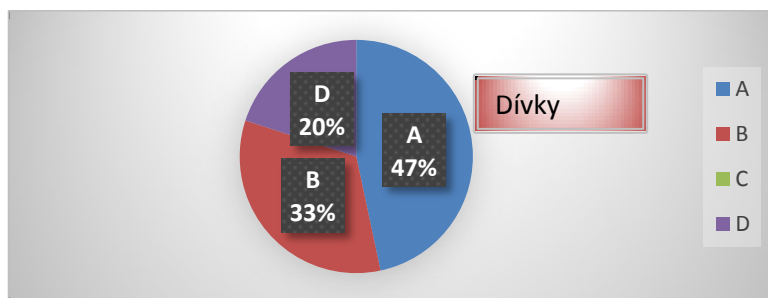
Občasné provokace, konflikty, nechuť spolupracovat se mezi žáky objevují napříč všemi ročníky.

7.2 Výsledky oblasti spolupráce s německými učiteli

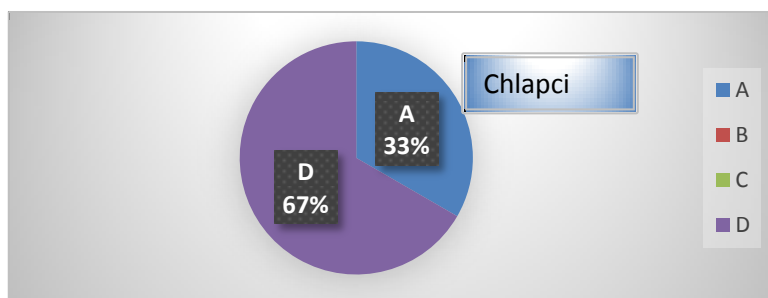
V této oblasti bylo zjišťováno, zda mají žáci dobrý pocit z německého učitele, zda se ho nebojí, zda se k nim chová dobře, zda mohou očekávat jeho pomoc a zda je přístup českého a německého učitele stejný nebo vnímají nějaké výraznější rozdíly. Tato oblast byla v dotazníku vyhodnocena následujícími položkami:

- Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže: A vždy, B pomůže jen občas, C nepomůže vůbec, D pomůže, jen když o to požádám. (položka č. 7)

Graf č. 4: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 4. ročník dívky

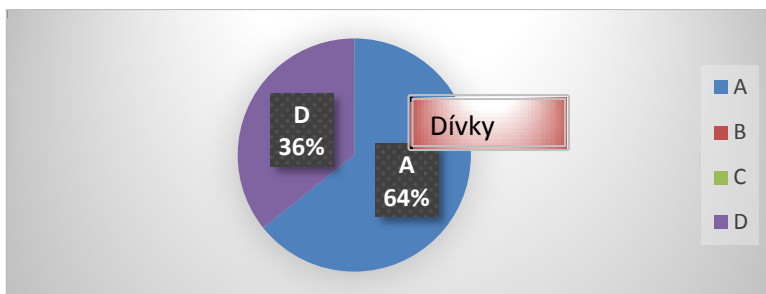
Graf č. 5: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 4. ročník chlapci

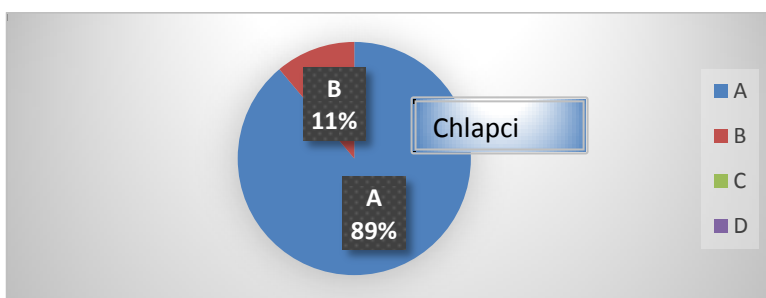
Grafy č. 4 a 5 ukazují výsledky ve 4. ročníku. Dívky tohoto ročníku se neseťkaly s tím, že by jim německý učitel vůbec nepomohl. Převažuje souhlas s tím, že jim německý učitel vždy pomůže. Rozdílná je situace u chlapců, kteří mají ve 33% zkušenost s tím, že jim učitel pomůže, daleko větší ale mají zkušenost se situací, kdy jim německý učitel pomůže, jen když o to požádají. Bude jistě přínosné tuto situaci

s dětmi i učiteli probrat. Ne vždy si také dokáží žáci o pomoc nebo radu říct. Někdy je to z neznalosti jazyka, někdy z ostychu.

Graf č. 6: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 5. ročník dívky

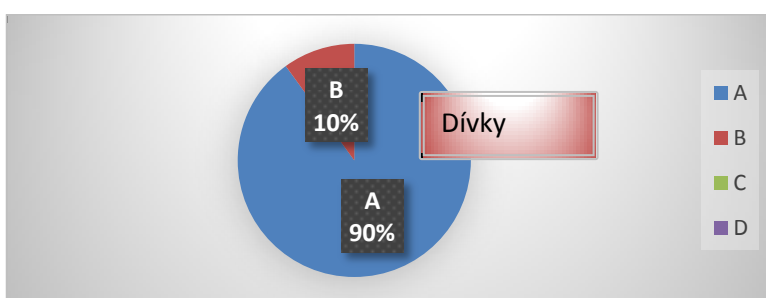

Graf č. 7: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 5. ročník chlapci

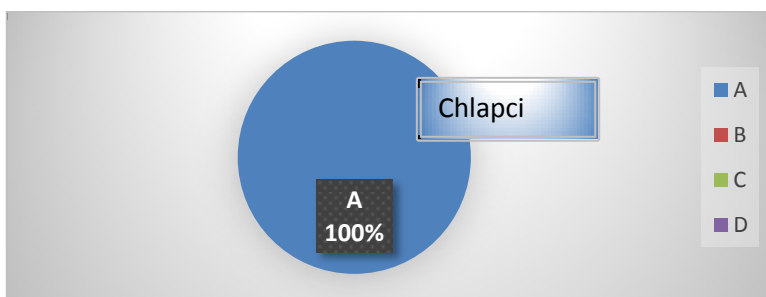

Grafy č. 6 a 7 ukazují výsledky v 5. ročníku. U chlapců i dívek převažuje kladná zkušenost, že jim německý učitel pomůže vždy, bez ohledu na to, jestli o to požádají.

Graf č. 8: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 6. ročník dívky

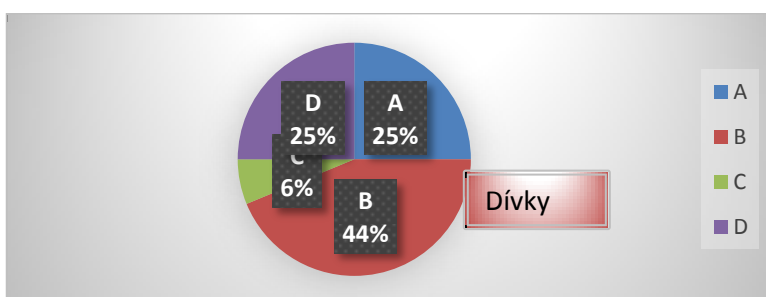

Graf č. 9: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 6. ročník chlapci

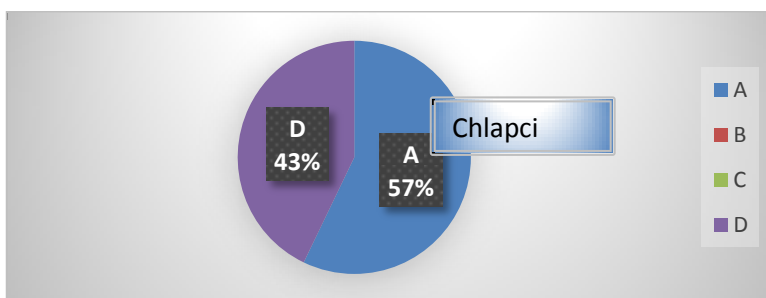

Grafy č. 8 a 9 ukazují výsledky v 6. ročníku. Zde je pomoc německého učitele u chlapců i dívek hodnocena nejpozitivněji ze všech sledovaných ročníků.

Graf č. 10: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 7. ročník dívky

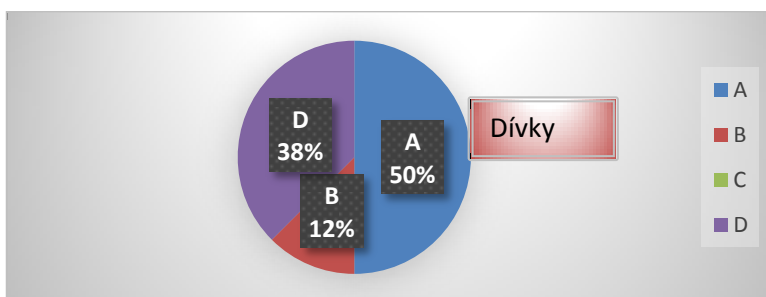

Graf č. 11: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 7. ročník chlapci

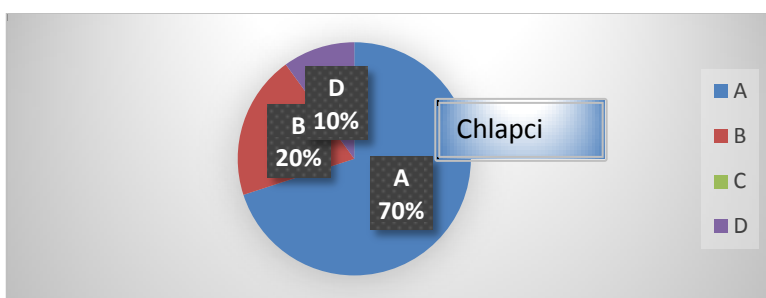

Grafy č. 10 a 11 ukazují výsledky v 7. ročníku. Zde se poprvé objevuje ve výsledcích u 6% dívek výsledek C, tj. německý učitel nepomůže vůbec, a u 44% dívek výsledek pomůže jen občas. U chlapců jsou výsledky pozitivnější.

Graf č. 12: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 8. ročník dívky

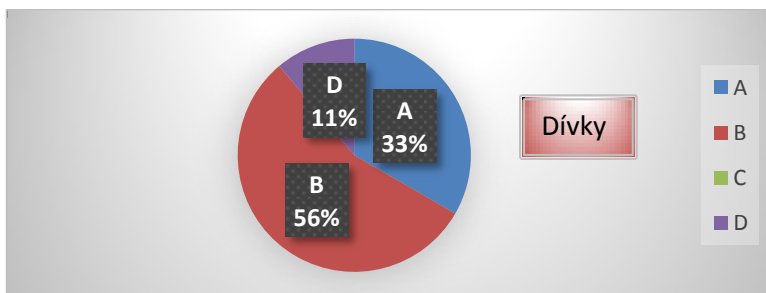

Graf č. 13: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 8. ročník chlapci

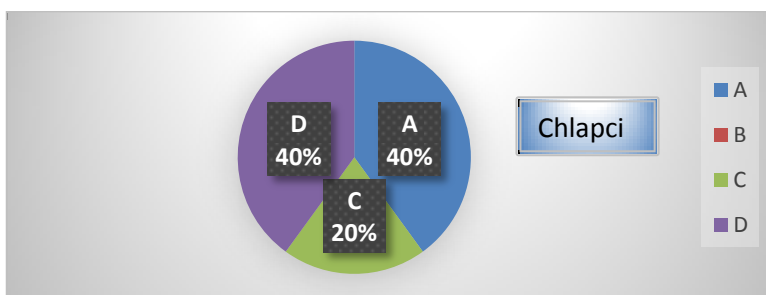

Grafy č. 12 a 13 ukazují výsledky v 8. ročníku. 50% dívek a 70% chlapců má zkušenost, že učitel vždy pomůže. Nesetkáváme se zde ve výsledcích s tím, že by německý učitel žákům nepomáhal vůbec.

Graf č. 14: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 9. ročník dívky

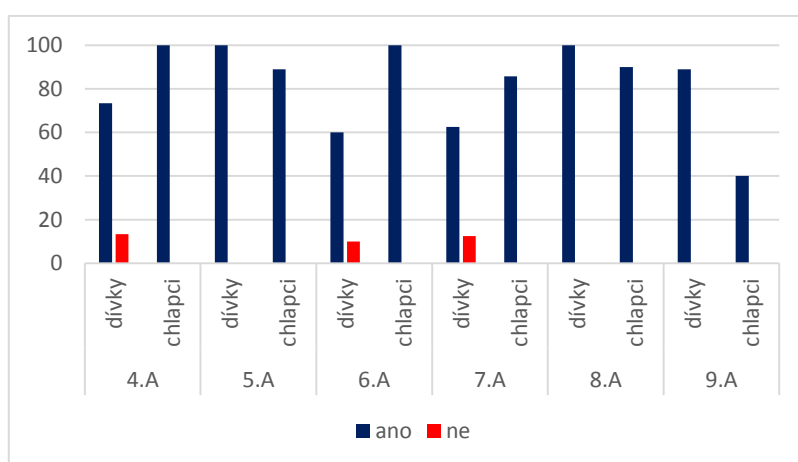
Graf č. 15: Když to potřebuji, německý učitel mi pomůže, 9. ročník chlapci

Grafy č. 14 a 15 ukazují výsledky v 9. ročníku. Zde je jen 33% dívek spokojeno s pomocí německého učitele, 56% má zkušenost, že učitel pomůže jen občas. U 20% chlapců se zde ve výsledcích setkáváme se zkušeností, že německý učitel nepomáhá vůbec. U stejného počtu žáků se setkáváme s výsledkem, že učitel pomůže vždy a učitel pomůže, jen když o to požádám. To může být způsobeno tím, že se již u 9. ročníku předpokládají takové jazykové znalosti a komunikační dovednosti, které nevyžadují takovou pozornost učitelů jako na 1. stupni.

- Německý učitel se ke mně chová dobře. (položka č. 17)

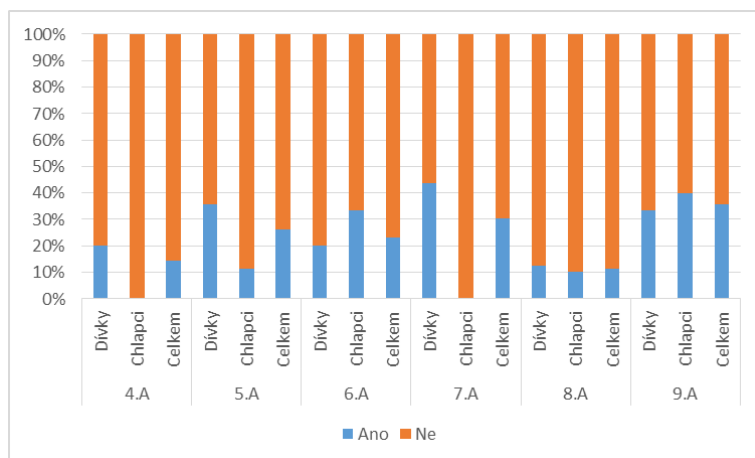
Graf č. 16: Německý učitel se ke mně chová dobře

Graf č. 16 ukazuje, že s daným výrokiem souhlasí téměř všichni žáci. Jde tedy o velice kladně hodnocený výrok.

- Německému učiteli se bojím říci o pomoc/radu. (položka č. 18)

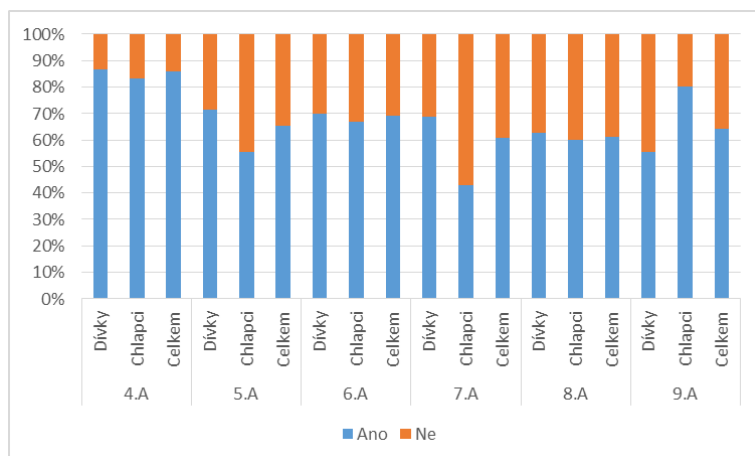
Graf č. 17: Německému učiteli se bojím říci o radu

Graf č. 17 ukazuje, že nejméně ostychu nebo strachu prožívají 4. a 8. ročníky. Nejvíce se bojí si o radu říci 9. ročníky.

- Práce s německým učitelem je stejná jako s českým učitelem. (položka č. 19)

Graf č. 18: Práce s německým učitelem je stejná jako s českým učitelem

Graf č. 18 ukazuje, že nejmenší rozdíly v práci učitelů vnímají žáci ve 4. ročníku. U této položky mohli žáci blíže specifikovat, v čem je jiná. Nejčastěji uváděný rozdíl byl v horší komunikaci s německým učitelem, který neumí česky, žáci mu nedokáží ještě vysvětlit problém, se kterým si neví rady, stydí se před ním a mají pocit, že německý učitel občas nadržuje německým žákům.

7.2.1 Shrnutí oblasti spolupráce s německými učiteli

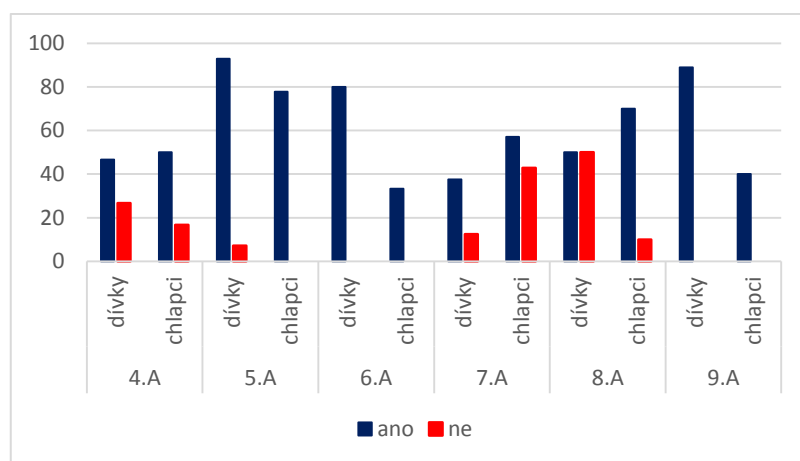
Všichni žáci na 1. i 2. stupni školy pozitivně hodnotí chování německých učitelů. Nadpoloviční většina žáků si myslí, že práce německých a českých učitelů je stejná. Nejčastěji uváděný rozdíl v práci s německými učiteli byl jazykový, kdy si žáci neumí říci o pomoc nebo nerozumí učiteli. Na 1. stupni nemají žáci výrazněji strach požádat německého učitele o radu. Na druhém stupni se nejvíce bojí požádat o radu žáci 9. ročníku. Nad těmito výsledky je třeba se žáky diskutovat a odkrýt příčiny jejich strachu. Největší pomoc ze strany učitelů sledujeme na 1. stupni u 5. ročníku, na 2. stupni u 6. ročníku. Tyto výsledky jsou opravdu potěšující. Naznačují velký zájem učitelů v těchto třídách a snahu být vždy nápomocen. V 7. a 9. ročníku se žáci setkávají se situacemi, kdy jim německý učitel nepomůže vůbec. Nad těmito výsledky je třeba se žáky a učiteli diskutovat a odkrýt pravé příčiny.

7.3 Výsledky oblasti praktického využití německého jazyka

V této oblasti bylo zjišťováno, zda žáci vnímají skrze setkávání rozšiřování slovní zásoby, zda je učí komunikaci a zda využívají znalosti německého jazyka i mimo školu a jak. Tato oblast byla v dotazníku vyhodnocena následujícími položkami:

- Setkávání mi rozšiřuje slovní zásobu v německém jazyce. (položka č. 1)

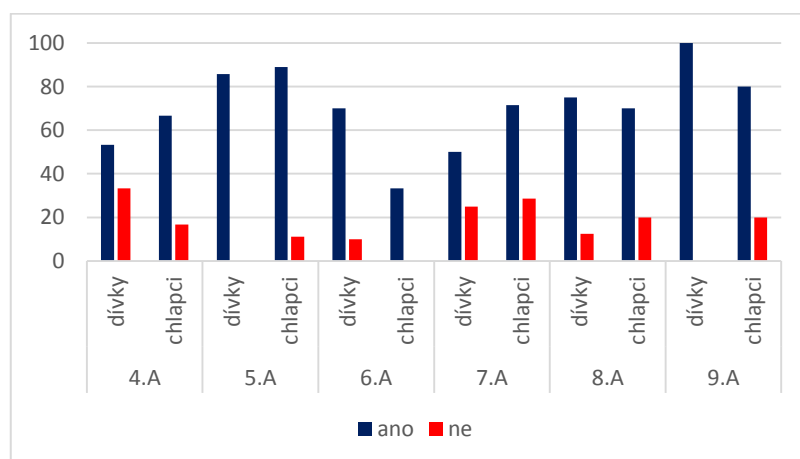
Graf č. 19: Setkávání mi rozšiřuje slovní zásobu v německém jazyce

Graf č. 19 ukazuje, že s daným výrokem nejvíce souhlasí žáci 5., 6. a 9. ročníku.

- Setkávání mě učí komunikaci v cizím jazyce. (položka č. 20)

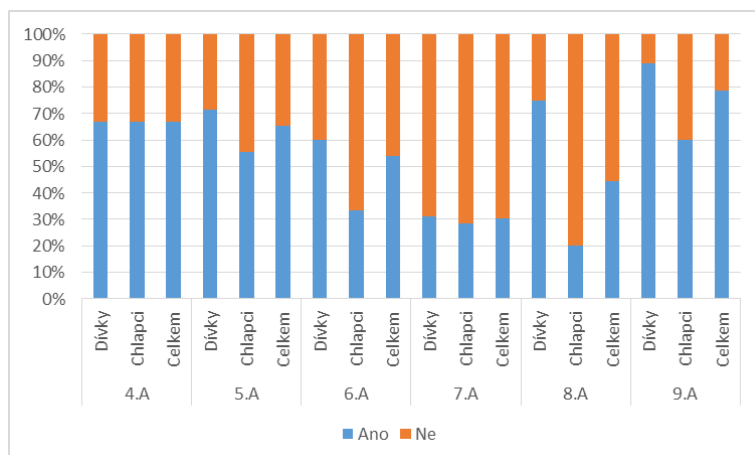
Graf č. 20: Setkávání mě učí komunikaci v cizím jazyce

Graf č. 20 ukazuje, že s daným výrokem nejvíce souhlasí žáci 5., 8. a 9. ročníku. Výraznější nesouhlas pozorujeme u dívek 4. ročníku a v 7. ročníku.

- Získané znalosti využívám i mimo školu, pokud ano, jak. (položka č. 6)

Graf č. 21: Získané znalosti využívám i mimo školu

Graf č. 21 ukazuje, že téměř ve všech sledovaných třídách využívá nadpoloviční většina žáků německý jazyk i mimo školu. Je to pozitivní zjištění. Získané znalosti nejvíce využívají dívky v 9. ročníku. Největší propad hodnot je patrný u 7. ročníku a výrazně odlišné využívání jazyka mimo školu je u dívek 70% a chlapců jen 20% v 8. ročníku. Tito chlapci jej využívají ze všech sledovaných tříd nejméně. Mezi nejčastěji uváděné situace využití mimo školu žáci uvádí: nákupy v Německu, pomoc cizinci ve městě, předávání znalostí rodičům, využití při zahraniční dovolené, v 9. ročníku i dopisování si s kamarádem nebo komunikace na facebooku.

7.3.1 Shrnutí oblasti praktického využití německého jazyka

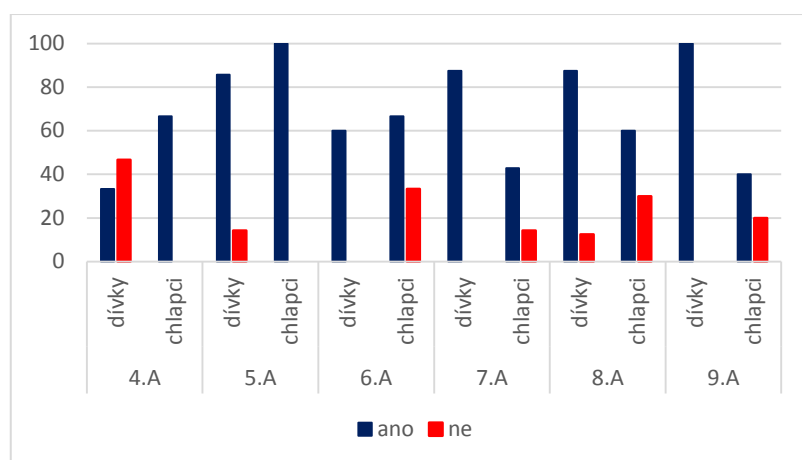
Tato oblast je na 1. stupni celkově nejpozitivněji hodnocena 5. ročníkem. Žáci kladně hodnotí komunikaci i rozšiřování slovní zásoby. Slabší hodnocení nacházíme u 4. ročníku. Nadpoloviční většina žáků 4. a 5. ročníku však využívá znalosti i mimo školu. Na 2. stupni v 6. a 7. ročníku pozitivní hodnocení klesá. Celkově nejpozitivnější hodnocení nacházíme u 9. ročníku.

7.4 Výsledky oblasti setkávacích aktivit

V této oblasti bylo zjišťováno, zda žáci vnímají spolupráci jako činnost, při které se něco nového dozví či získají přátele. Zda ji vnímají jako přínosnou a jak se jim líbí připravované aktivity. Které aktivity se jim konkrétně líbí, které se jim nelíbí a zda se jejich názor na německé žáky díky setkávání změnil. Tato oblast byla v dotazníku vyhodnocena následujícími položkami:

- Díky setkávání se dovidám něco nového. (položka č. 2)

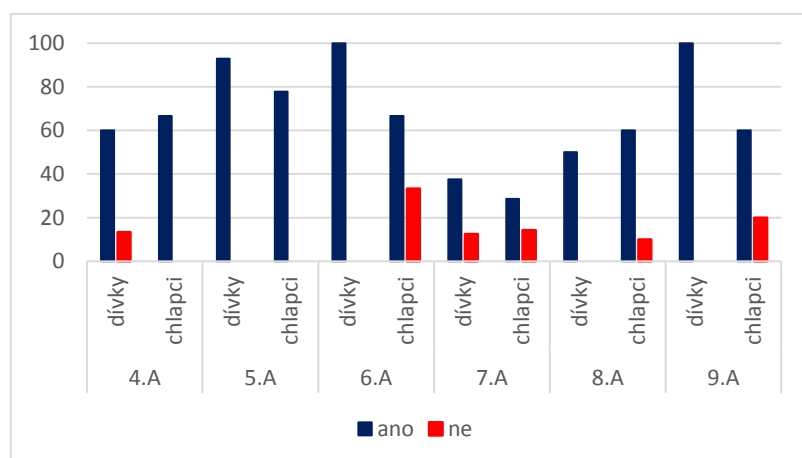
Graf č. 22: Díky setkávání se dovidám něco nového

Graf č. 22 ukazuje celkově pozitivní hodnocení výroku napříč všemi ročníky. Nejmenší uvědomění si, že se dovidám něco nového, nacházíme u dívek 4. ročníku.

- Setkávání považuji celkově za přínosná. (položka č. 4)

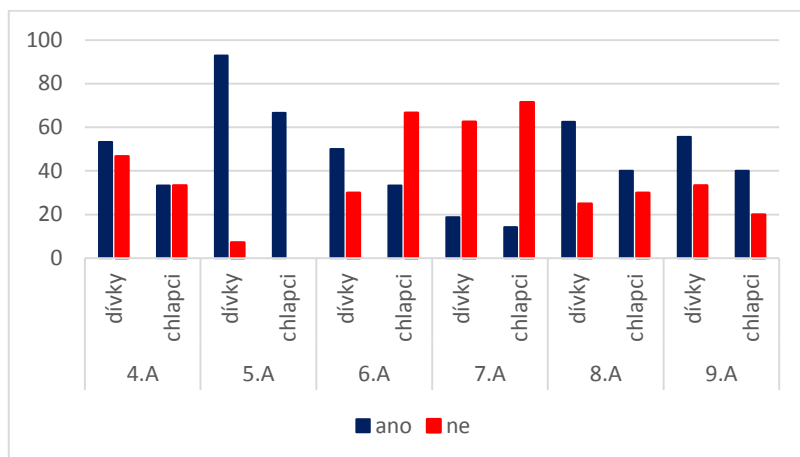
Graf č. 23: Setkávání považuji celkově za přínosná

Graf č. 23 ukazuje, že s výrokem nejvíce souhlasí žáci v 5. 6. a 9. ročníku. Nejslabší hodnocení přínosu setkávání nacházíme v 7. ročníku.

- Při setkávání získávám nové přátele a kamarády. (položka č. 5)

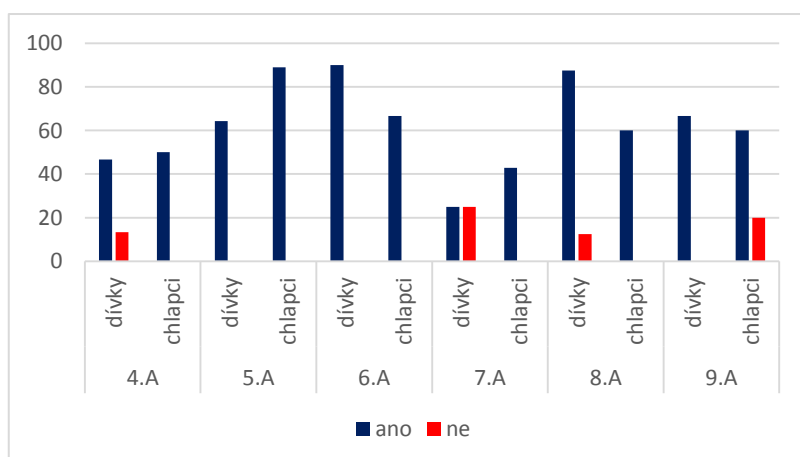
Graf č. 24: Při setkávání získávám nové přátele a kamarády

Graf č. 24 ukazuje, že přátelské vztahy během setkávání navázali nejvíce žáci v 5. ročníku. Jejich výsledky jsou za celou školu nejpozitivnější. Na druhém stupni je znatelný propad v této oblasti vztahů. Což může být způsobeno menší četností setkávání, kde není dostatečný prostor pro navázání hlubších přátelství. Nejméně přátel a kamarádů získali žáci v 7. ročníku.

- Setkávání považuji za dobře zorganizovaná. (položka č. 10)

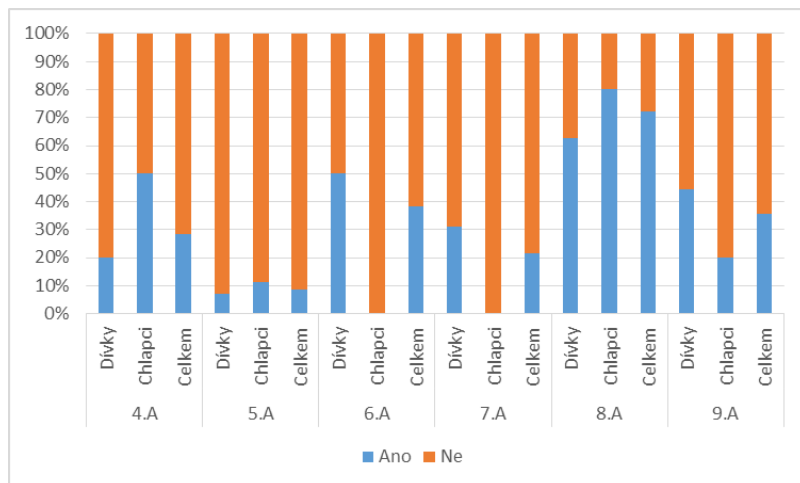
Graf č. 25: Setkávání považuji za dobře zorganizovaná

Graf č. 25 ukazuje, nejvyšší souhlas v 5. ročníku. Téměř všechny sledované třídy však vyjadřují pozitivní souhlas s tímto výrokem. Nejnižší hodnoty vidíme v 7. ročníku.

- Na setkávání bych zařadil/a i jiné aktivity. Pokud ano uveď jaké. (položka č. 15).

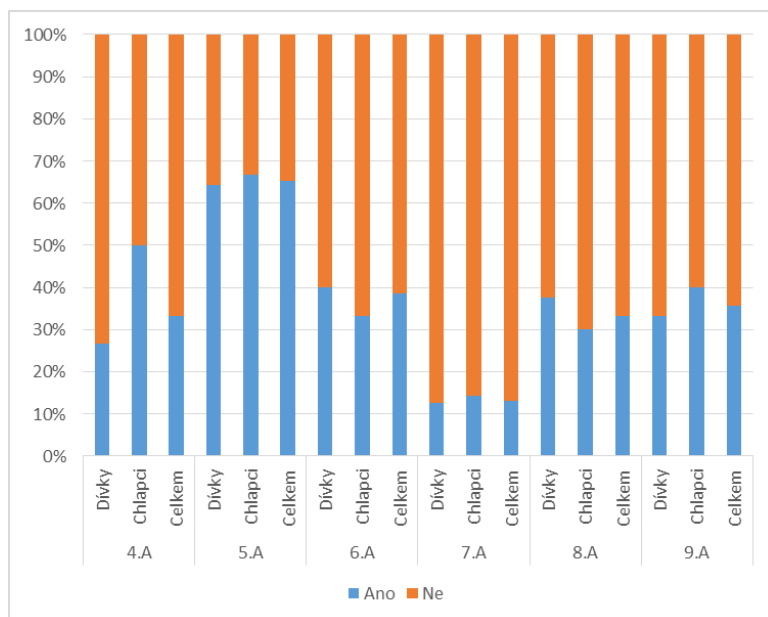
Graf č. 26: Na setkávání bych zařadil/a i jiné aktivity

Graf č. 26 ukazuje, kolik žáků z ročníků by zařadilo i jiné než učiteli připravované aktivity. Minimální změnu v aktivitách vidíme u 5. ročníku a největší přání změnit aktivity mají žáci 8. ročníku. Tito žáci by chtěli více volného času na lepší seznámení se s německými žáky, navštívit plavecký bazén, obchody, zařadit více výtvarného tvoření a zejména chlapci více sportovních aktivit.

- Myslím si, že se můj vztah k německým žákům (příslušníkům jiné kultury) díky setkávání změnil. Pokud ano uveď jak. (položka č. 16)

Graf č. 27: Myslím si, že se můj vztah k německým žákům (příslušníkům jiné kultury) díky setkávání změnil

Graf č. 27 ukazuje, zda několikaletá spolupráce ovlivnila vztah k německým žákům. Nejvíce a převážně pozitivně je ovlivněn vztah u žáků 5. ročníku, kteří uvádí, že jsou němečtí žáci zábavní, že se k sobě chovají více kamarádsky.

- Na setkávání nejvíce oceňuji. (položka č. 11)

Žáci 4. ročníku nejvíce oceňují sportovní aktivity, společné hry, vyrábění předmětů, zlepšení znalostí německého jazyka. K tomuto se v 5. ročníku přidává ještě snaha o navázání přátelství.

Na 2. stupni je nejvíce oceňována snaha učitelů, že se žáci neučí klasickým způsobem, společné hry, komunikace v cizím jazyce, exkurze v Německu, společné přespávání ve školách.

- Které konkrétní aktivity tě na setkávání baví. (položka č. 21)

K nejoblíbenějším aktivitám mezi žáky patří sportovní aktivity, pracovní činnosti, vycházky do přírody, nákupy, konverzace, společné vaření a exkurze.

- Které konkrétní aktivity tě na setkávání nebaví a proč. (položka č. 22)

Zde jsou uváděny činnosti, jako jsou například společné prezentace či vyplňování pracovních listů. Tyto činnosti žáci většinou považují za nudné. Dále pak seznamovací hry či představování se, protože se při nich žáci cítí trapně, stydí se či mají pocit, že to dělají stále dokola.

7.4.1 Shrnutí oblasti setkávacích aktivit

Tato oblast je na 1. stupni celkově nejpozitivněji hodnocena 5. ročníkem. Žáci zde kladně hodnotí přínosy dané spolupráce, organizaci i možnost získat nové přátele a kamarády. Slabší hodnocení nacházíme ve všech oblastech u 4. ročníku. Na 2. stupni nacházíme nejpozitivnější hodnocení u položky přínosy spolupráce a navazování přátelství v 8. a 9. ročníku. Napříč všemi ročníky je pozitivně hodnocena organizace setkávání.

7.5 Výsledky rozhovorů - učitelé 1. stupeň ZŠ Lidická/Hartau

Na 1. stupni je přístup dotazovaných učitelů k této spolupráci pozitivní. Kladně hodnotí ojedinělý způsob výuky. Spolupráce je vnímána jako něco jedinečného, co nemá každá škola. Potvrzuje se, že jde o spolupráci, která je trvale udržitelná. Po několika letech se stabilizovala, stále se však vyvíjí. Došlo k vytvoření takového způsobu a frekvence setkávání, která většině učitelů vyhovuje. Většina učitelů si také myslí, že jimi připravované aktivity rozvíjejí vzájemnou komunikaci a poznávání, i když se jedná o oblast velice individuální.

Společná práce ve smíšených skupinách přispívá k odbourávání bariér mezi žáky. Většina žáků nemá problém spolupracovat. Jen ojediněle je učiteli pozorováno, že si někteří hledají obtížněji cestu k německým dětem skrze předsudky předané rodiči. Vždy také záleží i na ochotě žáků komunikovat a spolupracovat. Proto je určitě důležité připravovat takové aktivity, které se co nejvíce podobají běžným aktivitám ve škole a u kterých si ani žáci neuvědomují, že pracují s cizincem.

Učitelé souhlasí s tím, že připravované aktivity rozšiřují jazykové dovednosti žáků, velkou přednost vidí v tom, že žáci mají možnost naslechu výslovnosti přímo od německých žáků a učitelů. Pokud jsou žáci otevření, navazují i vzájemná přátelství. Největší klady spolupráce vidí učitelé 1. stupně v obohacování jazykové výuky, v multikulturní výchově, v poznávání kultury a tradic sousední země. Přínosy spolupráce pro školu vidí v možnosti realizace nejrůznějších společných projektů, díky nimž škola získává finanční prostředky, které slouží k modernizaci vybavení škol, nákupu materiálu pro žáky a umožňují účast na řadě aktivit i žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Zlepšení by někteří učitelé uvítali v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči spolupracujících škol. Převládá u nich jazyková bariéra, kvůli které se nezúčastňují mnoha společných aktivit, což někteří učitelé hodnotí negativně. Problematické je někdy také sladění termínů spolupráce, jelikož každá škola má i mnoho vlastních aktivit. Organizace spolupráce na prvním stupni je celkově hodnocena jako vyhovující. Ve výjimečných případech se občas nedostává asistentů, kteří by pomohli s vlastní realizací setkání.

Spolupráce mezi žáky je vnímána individuálně. Vždy záleží na dětech, jak jsou ochotny spolupracovat. Na 1. stupni jsou setkávání činnostního charakteru, což přináší žákům mnoho nových hezkých zážitků. Převažuje tedy kladné hodnocení. Občas se

objevují projevy rušení, pošťuchování mezi žáky, jako na každé běžné škole. Všechny případné kázeňské problémy se řeší ihned na místě. Pro učitele je nejpřínosnější možnost seberealizace v novém pedagogickém prostředí, poznávání kultury, tradic a seznámení se s jiným prostředím a novou inspirací k práci.

Někteří lidé mají představu, že se budou žáci obou kultur přirozeně přátelit. Není to vždy pravda. Přirozený je i strach z nového, cizího prostředí. Siným slovem řečeno xenofobie. Touto naší spoluprací usilujeme o to, aby se žáci vzájemně poznávali, učili se chápat jeden druhého a strach z nového cizího prostředí, případnou xenofobii postupně odbourávali.

7.6 Výsledky rozhovorů - učitelé 2. stupeň ZŠ Lidická/Oberland Ebersbach

Na 2. stupni je přístup dotazovaných učitelů k této spolupráci rovněž převážně kladný. V průběhu vývoje se ukázalo, že spolupráce funguje i přes změny, které mohou nastat. Kladně je hodnocena možnost praktického poznávání regionu, žáci i učitelé se od sebe něco naučí. Negativně je hodnocena menší četnost setkávání žáků na 2. stupni, protože Schkola v Eberbachu je tak vytížena, že není možné častější setkávání, což se podle některých učitelů promítá do celkové kvality setkávání.

Ne všechny připravované aktivity podporují vzájemné poznávání. Zda připravované aktivity rozvíjejí vzájemné přátelství, je už zcela individuální. Zde se nedá jednoznačně kladně odpovědět. Velmi záleží na přístupu jednotlivých žáků. S větší intenzitou k tomu dochází na 1. stupni, kde je setkávání každý týden. Na 2. stupni je to jen 1x za dva měsíce 2 dny. To nestačí k navázání kvalitního přátelství. Spíše se dá hovořit o vzniku vzájemných sympatií mezi žáky. Je to dáno i rodinou, zda žáka podpoří. Jsou zatím jen ojedinělé případy, kdy se žáci spřátelili natolik, že se vzájemně navštěvovali i mimo školu nebo v rámci vzájemných výměn v rodinách. Některými učiteli bylo také pozorováno, že sportovní aktivity se na 2. stupni častěji stávají předmětem sporů a hádek místo navazování přátelství.

Mezi největší klady spolupráce patří praktické využití jazyka v běžných situacích, náslech rodilých mluvčích, poznávání kultury a tradic sousední země. Jako přínosné jsou hodnoceny společné česko-německé projekty. Škola tak může realizovat to, co považuje za správné. Přínosné je také jazykové vzdělávání učitelů, vzájemná inspirace, jedinečnost v rané výuce cizího jazyka a s tím spojené zatraktivnění školy pro

rodiče. Na druhém stupni je více negativně hodnocena situace, kdy se museli z organizačních důvodů němečtí žáci ze školy v Jonsdorfu přesunout do školy v Ebersbachu. Ta je bohužel více vzdálena od Hrádku nad Nisou a je spojena s časově náročnějším přesunem žáků. Nutné je také zlepšení komunikace některých partnerských tříd. Společné plánování aktivit pro žáky a komunikace mezi partnerskými učiteli je hodnocena pozitivně. Učitelé spolupracují v týmu, komunikují, plánují. Vždy je dán prostor novým tématům i možným aktuálním změnám nebo improvizaci. Na společných poradách je vždy připravováno a realizováno vše dle možností daných škol. V přípravách si učitelé vycházejí vstříc a školy se pravidelně střídají. Nová témata jsou probírána v rámci plánovaných porad učitelů.

Zpětná vazba na setkávací aktivity od žáků je realizována vždy na konci setkání. Učitelé vnímají tento prostor jako dostatečný. Svě vlastní dojmy a připomínky k práci si učitelé sdělují na poradách. Němečtí učitelé vnímají u českých žáků menší problémovost, ale i menší samostatnost při tvorbě prezentací, problémy s rozhodováním a slabý hlasový projev.

Přístup ke spolupráci u žáků je vždy individuální. Někteří spolupracují dobře, rádi a bez větších zábran, jiní dávají najevo nechuť nebo jiné projevy nespokojenosti, což je pro tak velkou skupinu žáků přirozené.

Pro učitele je nejpřínosnější možnost inspirace, vyzkoušet si nové přístupy ve výuce, nové formy komunikace a jazykové vzdělávání. Někteří učitelé by více zapojili informační technologie ve výuce, uvítali by například vznik virtuální česko-německé třídy a častější setkávání na 2. stupni.

7.7 Diskuse

Zatím nemůžeme s určitostí potvrdit, zda se cíle multikulturní výchovy naplňují, protože se jedná o dlouhodobý proces. Z šetření však vyplývá, že pozitivní názory na německé žáky a méně předsudků vůči cizí kultuře nacházíme u ročníků, ve kterých je spolupráce úspěšně navázána. Z celkových výsledků šetření je také jasné, že pozitivní přístup tříd převažuje. V šetření mezi žáky se však dále objevují prvky xenofobie, tedy strachu z cizího, které najdeme rovněž ve výzkumu z roku 2002 u žáků 5. ročníku. (Lukášová, 2007, s. 257).

Dle sdělení žáků se občas stává, že se během setkávání objevuje mezi žáky vulgární chování a dojde i na různé provokace. Čeští žáci si dokáží mezi sebou takové chování později vysvětlit a urovnat. V cizojazyčném prostředí to však mnohdy není možné. Žáci se nevidí tak často a negativní názory či postoje se mohou tímto ještě více prohlubovat. Je proto důležité tyto skutečnosti znát a reflektovat. Jedině tak můžeme takovými střetům zabránit a zamezit tím znehodnocování celkové spolupráce. Pracovat se žáky tak, aby si více uvědomili přínosy a klady spolupráce a nenesli si negativní zážitky po delší dobu.

Záleží nejen na žácích, ale i na nás učitelích, kteří tvoříme setkávání, jak se bude pozitivní přístup žáků nadále vyvíjet, zda se i na 2. stupni přes menší počet setkávání udrží, zda jednotlivá setkávání získají přátelskou, pozitivně laděnou atmosféru. To je tím nejdůležitějším předpokladem vzájemné dobře fungující spolupráce. Na 1. stupni se vždy více jedná o praktické činnosti, jako je vyrábění nebo vaření. Na 2. stupni musí už ale žáci více kooperovat, komunikovat nad projekty, je potřeba zažívat ve skupině více vzájemných sympatií, jinak se žákům špatně spolupracuje a jsou na společné aktivity celkově špatně naladěni. Dle Průchy (2004) jsou postoje a názory těžce ovlivnitelné. Předávají se z generace na generaci, jsou relativně stabilní a jen za určitých podmínek je můžeme ovlivnit. Těmito podmínkami jsou například dobrovolný kontakt, kooperace pro dosažení společného cíle a podpora těchto aktivit. Tato spolupráce si klade za cíl dané podmínky vytvářet. Přípravuje takové aktivity, které umožní žáky obou kultur přibližovat a poznávat. Snaží se rozvíjet vzájemnou komunikaci a pozitivní postoje k sousední kultuře. Dává možnosti ke vzájemnému poznávání žáků a tím tedy i k pozitivnímu ovlivnění případných negativních názorů nebo postojů. Ukazuje, jak se žije za hranicemi naší země. Ukazuje cestu vzájemného soužití obou národů. Nemůžeme však zcela hovořit o dobrovolnosti. Žáci se stávají součástí této spolupráce od 1. ročníku tím, že je rodiče přihlásí do česko-německé třídy. Zde by bylo jistě přínosné další šetření v této oblasti.

Výuka německého jazyka je na ZŠ Lidická specifická. Nemůžeme ale jednoznačně potvrdit, že delší výukou cizího jazyka žáci získávají lepší znalosti. Z výzkumu vyplývá, že žáci kladně hodnotí rozšiřování slovní zásoby a komunikaci, často jazyk aktivně využívají i mimo školu, jedná se ale o oblast velice individuální. Nejvíce je přínosná pro ty žáky, které jazyky baví, mají pro ně cit a nadání. Zde máme určitou zpětnou vazbu od našich absolventů, jež odcházejí na střední školy a informují nás, že naše jazyková příprava je na dobré úrovni. O kvalitě výuky německého jazyka

může svědčit i fakt, že někteří žáci naší školy odchází na šestileté Gymnázium F. X. Šaldy do česko-německé třídy a mnoho z nich pak dále studuje na vysokých školách v Německu. Naši žáci se také každoročně úspěšně zúčastňují olympiád v německém jazyce. ZŠ Lidická má v této oblasti dobré jméno mezi ostatními školami. Ve školním roce 2013/2014 se žákyně naší školy probojovala až do celorepublikového kola, kde se umístila na 5. místě.

Abychom mohli s určitostí potvrdit pozitivní dopad spolupráce v multikulturní oblasti, bylo by jistě přínosné provést šetření právě u této skupiny bývalých žáků naší školy nebo dlouhodoběji sledovat jednu ze spolupracujících tříd.

8. Závěr

Prvním hlavním cílem této diplomové práce bylo popsat jednotlivé spolupracující školy, tj. Základní školu Lidická Hrádek nad Nisou, školu v Hartau a školu v Oberland Ebersbach, a všechny formy spolupráce, kterých se žáci i učitelé těchto škol aktivně účastní. Aby bylo možné získat větší zkoumaný vzorek, probíhalo šetření na 1. stupni ve 4. a 5. ročníku, na 2. stupni v 6. - 9. ročníku české základní školy Lidická v Hrádku nad Nisou. Více se díky intenzivnější spolupráci podařilo popsat školu v Hartau, která stála u zrodu celého projektu. Škola v Ebersbachu je svou činností natolik specifická, že by její detailní popis překročil kapacitu této práce. Zaměřila jsem se tedy pouze na její nejdůležitější charakteristiku.

Druhým hlavním cílem bylo tuto dlouhodobou spolupráci škol analyzovat. Jde o formu spolupráce, jež je ve své podstatě tak originální a jedinečná, že bylo nejdříve potřeba vytvořit vhodný výzkumný nástroj, který by analýzu spolupráce umožňoval. Pro žáky všech sledovaných tříd tak byl vytvořen dotazník, který měl proniknout do nejdůležitějších oblastí spolupráce, jež nás učitele pro další vývoj zajímají. Tímto dotazníkem jsem se pokusila co nejvíce odkrýt pocity, názory, postoje a vnímání této spolupráce ze strany žáků, ať už šlo o pocity příjemné, nebo nepříjemné.

Na 1. stupni proběhlo šetření ve 4. a 5. ročníku. Celkové hodnocení 4. ročníku je ve sledovaných oblastech téměř vždy méně pozitivní. Může to být způsobeno tím, že jde o nejmladší účastníky výzkumu, kteří ještě zcela nedokáží vyjádřit své postoje a názory na tuto spolupráci. K zajímavému zjištění došlo v 5. ročníku. Přestože je tento školní rok 5. ročník bez setkávání (proto jsem záměrně této třídě dotazníky zadala také), vyšlo celkové hodnocení v tomto ročníku na 1. stupni nejpozitivněji, a to i vzhledem k některým ročníkům z 2. stupně. Je to třída, se kterou jsem v loňském roce absolvovala všechna setkání i závěrečnou exkurzi. I mezi mnou a partnerskou učitelkou z Hartau bylo vzájemné přátelství, které žáci vnímali a určitou měrou také mohli přenést na celkové hodnocení spolupráce. Tato třída i v letošním školním roce během mé výuky německého jazyka ráda vzpomíná na setkávání, na přátelskou partnerskou třídu, která je velice pozitivně ovlivnila. Může tak být ve svém pozitivním nastavení na spolupráci s německými žáky vzorem pro ostatní žáky i učitele.

Na 2. stupni pozitivní hodnocení sledovaných oblastí v 6. ročníku mírně klesá. Což je přirozeně způsobeno menší četností setkávání, která se konají jen jedenkrát za

2 měsíce po dobu 2 dnů. V tak krátké době nelze navázat hlubší přátelství, spíše se mohou projevovat jen určité vzájemné sympatie. Celkově je ale spolupráce žáky i třídní učitelkou hodnocena v 6. ročníku kladně. Podobně je tomu rovněž v 8. ročníku. Žáci si uvědomují, že se díky setkávání učí lepší komunikaci, získávají přátele, dovídají se něco nového. Také se jim dobře spolupracuje s německými žáky.

V 9. ročníku se už žáci pravidelně nesetkávají. Mají jen jedno třídní setkání. I tak se ale v tomto ročníku objevuje kladné hodnocení v mnoha oblastech. Tito žáci celkově nejvíce oceňují rozšiřování slovní zásoby a rozvoj komunikace. Setkávání by si přáli častěji, což ale není bohužel hlavně z německé strany možné. Tato pozitivní zjištění z výzkumu naznačují, že několikaletá spolupráce opravdu vede k rozšiřování slovní zásoby a rozvoji komunikace a setkávání tak jsou pro žáky přínosná.

Nejvýraznější propad byl zjištěn v hodnocení oblasti spolupráce s německými žáky u 7. ročníku. Zde převažuje velice slabé, většinou neutrální hodnocení. 100% dívek a 50% chlapců z tohoto ročníku má velice negativní zkušenosti během spolupráce a jen 50% pozitivní zážitky.

Na obou stupních je v celkových výsledcích pozitivně hodnocena oblast celkového přínosu setkávání. Což je potěšující zpráva pro všechny učitele. Velice pozitivní je také hodnocení práce německých učitelů a praktického využití německého jazyka. U žáků jednotlivých tříd se nepodařilo zcela zjistit konkrétní přínosné aktivity. Tato oblast byla žáky hodnocena příliš subjektivně a jedinou kladně hodnocenou aktivitou napříč všemi ročníky byl sport.

Z šetření dále vyplývá, že všechny získané výsledky jsou i přes dlouhodobou spolupráci jednotlivých tříd z větší části ovlivněny současností, tedy převážně všemi setkáními loňského a letošního školního roku. Nepodařilo se tedy vždy získat názory a informace, které by u starších ročníků zohledňovaly dlouhodobý charakter spolupráce. Pozitivní přínos ale vidím v tom, že skrze tento anonymní dotazník dostali žáci prostor se svobodně ke spolupráci vyjádřit. Mnoho žáků někdy nedokáže sdělit učitelům nepříjemné zážitky nebo jiné okolnosti, kvůli kterým se pro ně může setkávání stát méně příjemnou záležitostí. Učitelé většinou předpokládají hladký průběh setkávání a tyto informace se nedozví. Tak jako se musíme zajímat a starat o příjemné klima ve třídách, musíme se tedy zajímat i o klima během setkávání.

Každá třída má své partnerství, které je charakterizované samotnými žáky, učiteli a jejich zcela individuálním přístupem a vnímáním. Nelze tudíž ve všech sledovaných oblastech dílčí výsledky srovnávat. Z výsledků je ale patrné, že pokud

spolupráce v konkrétní třídě funguje, odráží se to vždy pozitivněji ve výsledcích šetření. Pozitivní je také skutečnost, že nad těmito výsledky můžeme aktuálně diskutovat s učiteli, kteří setkávání připravují, i se žáky těch tříd, ve kterých se objevuje nejvíce negativních hodnocení.

Učitelé jsou se současným stavem až na menší rozdíly spokojeni. Jsou otevření diskuzím a nejvíce oceňují přínosy v oblasti kulturního poznávání, jazykového vzdělávání a celkových přínosů díky společným projektům. U pozitivního ovlivňování postojů a názorů na jinou kulturu se jedná o dlouhodobé působení na žáky. Zaměřeno je hlavně na vzájemné poznávání obou kultur a jazykové dovednosti. Navazování kamarádství a hlubších přátelství je spíše individuální a velký vliv zde hraje i přístup a podpora rodiny. Změny, které očekáváme, mohou nastat až v době, kdy jsou žáci na středních školách nebo v pracovním procesu. Nejsou tedy ihned viditelné nebo zjištěitelné.

Z rozhovoru s učiteli také vyplynulo, že dobrým předpokladem spolupráce by bylo na společných setkáních vést naše žáky k většímu sdílení vlastních názorů, vzájemnému hodnocení, ať už pozitivnímu nebo negativnímu. Vést k větší vzájemné komunikaci, diskuzi nad úkoly, problémovými oblastmi, které se musí řešit. Žáci partnerských německých škol jsou ke vzájemnému sdílení, naslouchání si i diskuzi v kruhu třídy vedeni již od prvního ročníku. To mi na našich školách chybí. Tímto společným komunitním kroužkem jsem se tedy inspirovala a zavedla jej v letošním školním roce ve své třídě ve 4. ročníku.

Jedná se o vůbec první získané výsledky, které by měly sloužit k zamyšlení pro všechny, jež se o tuto spolupráci zajímají a dále pak jako podklad pro společnou diskuzi spolupracujících učitelů i učitelů německého jazyka na ZŠ Lidická. Z výsledků je patrné, že spolupráce má smysl a potvrdil se její celkový přínos. Ještě zajímavější výsledky by určitě přineslo pozorování jedné vybrané třídy po delší dobu, které by umožnilo se více zaměřit na názory, postoje a jejich případnou změnu nebo vývoj po dobu spolupráce.

Literatura

GAVORA, P., 1996. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-15-X

GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozšířené české vydání. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0

HAVLÍK, R., KOŤA J. 2002. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-635-7

HAYESOVÁ, N., 2000. *Základy sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-415-X

CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

KASPER, T., KASPEROVÁ, D., 2008. *Dějiny pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2429-4

LUKÁŠOVÁ, H., ROZSYPALOVÁ, M., 2007. Pedagogický výzkum vybraných otázek multikulturního vzdělávání. *Pedagogika*. roč. 57, č. 3. ISSN 0031- 3815.

MORGENSTERNOVÁ, M., ŠULOVÁ, L., 2007. *Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-246-1361-1.

NOVÝ, I., SCHROLL-MACHL, S., 2005. *Spolupráce přes hranice kultur*. 1. vydání. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-121-6.

PELIKÁN, J., 2011. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1916-3

PODRÁPSKÁ, K., 2008. *Kapitoly z lingvodidaktiky německého jazyka*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-293-7

PRŮCHA, J. 1996. *Alternativní školy*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-072-3

PRŮCHA, J. 2000. *Multikulturní výchova. Teorie – praxe – výzkum*. 1. vydání. Praha: ISV. ISBN 80-85866-72-2

PRŮCHA, J. 2002. *Moderní pedagogika*. 3., upr. a dopl. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-047-X

PRŮCHA, J. 2004. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-977-1

PRŮCHA, J. 2004. *Interkulturní psychologie*. 1. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-885-6

PRŮCHA, J. 2011. *Multikulturní výchova*. Příručka (nejen) pro učitele. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-502-2

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2013. *Pedagogický slovník*. 7. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9

SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. 1995. *Alternativní školy*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-00-1

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0

Š:schkola [online], [vid. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://schkola.de/die-schkola/ueber-schkola/>

Obrázky zdroje:

Š:schkola [online], [vid. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://schkola.de/die-schkola/ueber-schkola/>

ZŠ Lidická Hrádek Nad Nisou. In. *ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou* [online], 2000 [vid. 16. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.hradek.eu/archiv/přilohy/m_html/1554-0-01--DbtGHt.jpg

Seznam příloh

Příloha A: Školné ZŠ V Hartau

Příloha B: Dotazník

Příloha C: Průběh a organizace závěrečné česko-německé exkurze partnerských tříd

Hejnice – 4. třída ZŠ Lidická, Emma Klasse/Hartau - školní rok 2013/2014

Příloha D: Příklad setkávání dne v Hartau na téma: Zvyky a tradice na Velikonoce u nás a v Německu

Příloha E: Příklad setkání na ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou na téma vesmír a planety

Příloha F: Rozhovory

Přílohy

Příloha A:

Školné ZŠ V Hartau

Smlouva o vzdělávání pro školy Schkola Hartau – Schkola Ostritz – Schkola Oberland

Příloha:

Přehled poplatků škol – Schkola Oberland, Hartau a Ostritz – za měsíc
Z října 2013

	Školné/ Snížené školné	RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK Družina			Rodičovský příspěvek za celodenní péči Třída 5.-9.	Snídaně do 4.třídy od 5.třídy
		Schkola Oberland	Schkola Hartau	Schkola Ostritz		
Rodina						
1. Dítě	60,00€/20,00€	54,00 €	50,00€	48,60 €	48,00€	15,00€/20,00€
2. Dítě (1. sourozenec)	30,00€/10,00€	37,80 €	35,00€	34,01 €	48,00€	15,00€/20,00€
3. Dítě (2. sourozenec)	15,00€/5,00€	16,20 €	15,00€	14,58 €	48,00€	12,00€/16,00€
4. Dítě (3. sourozenec)	15,00€	5,40 €	5,00 €	4,86 €	48,00€	15,00€/20,00€
Samoživitel/ka						
1. Dítě	60,00€/20,00€	51,30 €	47,50€	46,15 €	48,00€	15,00€/20,00€
2. Dítě (1. sourozenec)	30,00€/10,00€	35,10 €	32,50€	31,58 €	48,00€	15,00€/20,00€
3. Dítě (2. sourozenec)	15,00€/5,00€	13,50 €	12,50€	12,15 €	48,00€	12,00€/16,00€
4. Dítě (3. sourozenec)	15,00€/5,00€	2,70 €	2,50€	2,43 €	48,00€	15,00€/20,00€

Příloha B:

Dotazník

Česko-německá spolupráce na ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou

Milí žáci, píší závěrečnou práci na téma: „Česko-německá spolupráce na ZŠ Lidická Hrádek nad Nisou.“
Chtěla bych vás poprosit o **svědomité** vyplnění tohoto dotazníku, který **je anonymní**. Získané údaje budou použity pro účely mé práce a zkvalitnění spolupráce. Předem Vám děkuji za ochotu a spolupráci a přeji mnoho školních úspěchů.

Zakroužkuj prosím, jsem

dívka	chlapec
-------	---------

V uvedených tabulkách vždy zaškrtni odpověď, která se nejvíce blíží tvému názoru.

1. Setkávání mi rozšiřuje slovní zásobu v německém jazyce.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

2. Díky setkávání se dovídám něco nového.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

3. Německý žák se ke mně chová kamarádsky.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

4. Setkávání považuji celkově jako přínosná.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

5. Při setkávání získávám nové přátele a kamarády.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

6. Získané znalosti využívám i mimo školu.
Pokud ano, napiš jak.

ano	ne
1	2

Zaškrtni vhodnou odpověď

7. Když to potřebuji, německý učitel mi: **A** vždy pomůže
B pomůže jen občas
C nepomůže vůbec
D jen když o to požádám

8. Na německé žáky se těším, protože

---

9. Německý žák mi pomáhá, když potřebuji.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

10. Setkávání považuji za dobře organizované.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

11. Na setkávání nejvíce oceňuji:

---

12. S německým žákem se mi dobře spolupracuje.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

13. Na německé žáky se netěším, protože

---

14. Na společné práci se zpravidla podílím:

jen já	spíše já	pracujeme společně	spíše německý žák	jen německý žák
1	2	3	4	5

15. Na setkávání bych zařadil/a i jiné aktivity.

Pokud ano, uveď jaké.

ano	ne
1	2

---

16. Myslím si, že se můj vztah k německým žákům (příslušníkům jiné kultury) díky setkávání změnil.

Pokud ano, uveď jak.

ano	ne
1	2

---

17. Německý učitel se ke mně chová dobře.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

18. Německému učiteli se bojím říci o pomoc/radu.

ano	ne
1	2

19. Práce s německým učitelem je stejná jako s českým učitelem.

Pokud jste uvedli ne, napište v čem je jiná.

ano	ne
1	2

---

20. Setkávání mě učí komunikaci v cizím jazyce.

ano	určitě ano	nevím	spíše ne	určitě ne
1	2	3	4	5

21. Které konkrétní aktivity tě na setkávání **baví** a proč.

Název (popis) aktivity:	Důvod:

22. Které konkrétní aktivity tě na setkávání **nebaví** a proč.

Název (popis) aktivity:	Důvod:

Příloha C:

Průběh a organizace závěrečné česko-německé exkurze partnerských tříd Hejnice – 4. třída ZŠ Lidická, Emma Klasse/Hartau - školní rok 2013/2014

Příprava exkurze

Ve školním roce 2013/2014 jsem v měsíci červnu organizovala pro svoji třídu svou první společnou exkurzi. Cílovou destinací byl penzion Starý dvůr v Hejnicích. Přibližně měsíc před začátkem akce jsem místo navštívila a po domluvě s personálem jsem mohla nahlédnout do pokojů. Od ubytovatelů je vždy vyžádán rozpis pokojů, na základě kterého se pak po domluvě učitelů mohou vytvořit skupinky dětí na jednotlivých pokojích a patrech penzionu. Zjišťujeme také současné ubytování běžných rekreatantů. Ideálně jsou vždy vybírány takové destinace, kde můžeme být s dětmi během celého pobytu sami. Ne každý cizí rekreatant by totiž zvládl ubytování s tak početnou skupinou dětí.

Dále jsem navštívila město Hejnice a okolí. Vzhledem k tomu, že tuto oblast prakticky neznám, bylo pro mě přímo nutností se s městem a okolím seznámit. Prošla jsem si toto malé městečko, navštívila místní kulturní památku - baziliku, kde jsem se domluvila na rezervaci prohlídky s česko-německým výkladem. V informačním centru jsem si dále zjistila podrobnosti o všech pro děti dostupných turistických cílech v blízkém okolí. Navštívila jsem rovněž lázně v Libverdě a „Obří sud“.

Průběh takovéto společné česko-německé exkurze

Pondělí: Zkrácená výuka dle rozvrhu do 11.35 hod, sraz českých žáků v 15.00 hod před školou, německé žáky i s pedagogickým doprovodem odváží autobus z Hartau, příjezd do Hrádku nad Nisou 15.15 hod, nástup českých žáků do autobusu, naložení materiálu na vyrábění, volnočasové aktivity a sportovních pomůcek, 15.30 hod odjezd do Hejnic

17.00 příjezd do Hejnic, po příjezdu ubytování na pokojích, společné uvítání, představení se, seznámení se s bezpečností, pravidly chování (i v případě mimořádných událostí, hlášení úrazů) a řádem penzionu během pobytu, procházka po historické části města a seznámení se s okolím penzionu, večeře, společné aktivity žáků na zahradě (míčové, deskové, pálkové hry)

První večer slouží k navození přátelské atmosféry mezi žáky i učiteli. Z německé strany je přítomna také integrovaná lehce mentálně postižená dívka s doprovodem, která se účastní vzdělávání na škole v Hartau.

Úterý: Snídaně, seznámení se s denním programem, po snídani návštěva baziliky, oběd, výlet po okolí

Středa: Po snídani dopolední vyrábění, odpoledne výlet do Lázní Libverda a návštěva Obřího sudu s vyhlídkou

Čtvrtek: Volnočasové aktivity dětí dle vlastního uvážení, odpoledne výlet ke Štolpišským vodopádům, večer vyhodnocení akce, společný karneval.

V tomto školním roce to bylo úplně poslední setkání těchto žáků, kteří si proto předaly vzájemně dárečky a zhotovily se poslední fotografie na památku.

Pátek: Po snídani balení, vyklizení pokojů a v dopoledních hodinách odjez

Příloha D:

Příklad setkávacího dne v Hartau na téma: Zvyky a tradice na Velikonoce u nás a v Německu

Třída 4. A

Stanoviště - pečení velikonočního zajíčka

Cíle vzdělávací: seznámení se s pečením velikonočních zajíčků podle německé tradice, trénování manuální zručnosti při pečení, nová slovní zásoba, dodržování pracovního postupu, úklid pracoviště

Cíle výchovné: spolupráce ve skupině, poznávání velikonočních zvyků jiné kultury

Pomůcky: recept, suroviny na pečení (mouka, vejce, cukr, ořechy rozinky), pečící potřeby, vybavená kuchyň

Průběh činnosti: Žáci si sednou ve třídě do kroužku. Společně se znovu pozdravíme, opakujeme si, jak se jmenujeme. Česky a posléze německy vysvětlím dětem, co dnes budeme na našem stanovišti tvořit a vyrábět. Žáci jsou poté rozděleni do dvou česko-německých skupin, na pracovní stůl si každá skupina připraví potřebné suroviny, pracují podle pracovního postupu – receptu, seznamují se s názvy pečících surovin česky i německy, vzájemně si pomáhají. Ve volné chvíli si opisují recept. Učí se nová slova.

Dílčí úkoly: příprava pracovního místa, společná příprava těsta dle receptu, formování zajíčků, uložení na plech a pečící papír, příprava k pečení, úklid stanoviště.

Na závěr setkávání následuje úklid celého stanoviště a odchod do tělocvičny, kde proběhne vyhodnocení. Žáci i učitelé se zde mohou vyjádřit k průběhu činnosti, subjektivně, konkrétně popisují, co se jim na daném stanovišti líbilo, nelíbilo a proč. Mohou hodnotit nejen práci ale i chování jednotlivých žáků. Jeden z učitelů-tlumočnicků hodnotí žáků přetlumočí ostatním žákům. Na závěr se všichni pozdraví a rozejdou.

Příloha E:

Příklad setkání na ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou na téma vesmír a planety

Třída 4. A

Stanoviště – vyrábění plakátu sluneční soustavy

Cíle vzdělávací: seznámit se s pojmem sluneční soustava, s planetami, umět pojmenovat planety sluneční soustavy česky i německy, porovnávat jejich velikosti i vzdálenosti, vizuálně výtvarně vyjádření, výroba plakátu s planetami sluneční soustavy pro využití ve výuce a výzdobu třídy, výroba papírové záložky na čtení s jednotlivými planetami

Cíle výchovné: vzájemné poznávání, budování důvěry, spolupráce ve skupině

Pomůcky: encyklopedie, interaktivní tabule, suchý pastel, pastelky, nůžky, fixatér, čtvrtky A4, A1, papírové šablony planet

Průběh činnosti: Žáci si sednou ve třídě na koberec do kroužku. Společně se znovu pozdravíme, opakujeme si, jak se jmenujeme. Česky a posléze německy vysvětlím dětem, co dnes budeme na našem stanovišti tvořit a vyrábět. Naším úkolem je povídat si o vesmíru a planetách, porovnat si jejich velikosti a vzdálenosti od Slunce, vyrobit si společně plakát naší sluneční soustavy a planet.

Nejdříve si listujeme a ukazujeme v encyklopediích a na interaktivní tabuli planety naší sluneční soustavy. Společně planety pojmenováváme a všímáme si shodných i rozdílných názvů. Všímáme si velikostí, vzdáleností, barev a dalších typických znaků. České děti si najdou německého partnera do dvojice. Pracujeme v lavicích.

Každá dvojice si vybere jednu z planet, kterou společně podle předlohy nakreslí na čtvrtku A4 a vybarví suchým pastelem. Vytvoří také cedulku s názvem v obou jazycích. Vytvořené planety se štítky postupně nalepujeme na velkou čtvrtku A1. Dále každý z žáků obdrží papírovou záložku se všemi planetami sluneční soustavy, které si podle předlohy vybarví. Záložku si žáci odnesou domů jako výrobek.

V průběhu měsíce tak vyrobí každá skupina jeden plakát, dva plakáty si žáci odvezou do německé školy k výuce a výzdobě třídy. Dva zůstávají k výuce a výzdobě české třídy.

Následuje úklid celého stanoviště a odchod do tělocvičny, kde proběhne vyhodnocení. Žáci i učitelé se zde mohou vyjádřit k průběhu činnosti, subjektivně, konkrétně popisují, co se jim na daném stanovišti líbilo, nelíbilo a proč. Mohou hodnotit nejen práci ale i chování jednotlivých spolužáků. Jeden z učitelů-tlumočnicků hodnocení žáků přetlumočí ostatním žákům. Na závěr se všichni pozdraví a rozejdou.

Příloha F:

Rozhovory

Rozhovor č. 1

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?
„Přestože jsem byla až třetí třídní učitelka, která se do česko-německé spolupráce zapojila se svojí třídou, a měla jsem trochu i obavu, jak tuto specifickou formu spolupráce zvládnou, když mé jazykové znalosti byly na úrovni začátečnicka, musím s odstupem času konstatovat, že to je pro žáky (a i pro mě) výborný způsob, jak nenásilnou formou zúročit získané jazykové znalosti a dovednosti z běžných hodin německého jazyka. A určitě je pro mě osobně velice příjemné se touto nezvyklou formou vzdělávání pochlubit i mezi cizími pedagogy při různých školeních, neboť se jedná opravdu o naprosto ojedinělý způsob výuky.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Spolupráce prošla samozřejmě vývojem – jelikož jsem učitelkou ve třídách, které jsou na tuto spolupráci zaměřeny již od prvních let spolupráce, musím ze své zkušenosti konstatovat, že současný stav setkávacích dnů i ostatních aktivit je pro mě optimální. Nelze říci, že by nebylo co zlepšovat (to je vždycky), ale systém setkávacích dnů, který jsme společně vytvořili s kolegy z Hartau, nám vyhovuje a není zatím důvod k nějakým inovacím.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„Společná práce ve smíšených česko-německých skupinách přispívá k odbourávání bariér mezi žáky. U žáků 1. ročníku je velice zajímavé, že přestože jejich jazykové znalosti a dovednosti jsou často nulové, dokáží se s německými dětmi „domluvit“. Jazykové i sociální bariéry se začnou projevovat až ve vyšších ročnících. Zde jsou právě velice přínosné činnosti, během nichž musí žáci spolupracovat bez ohledu na národnost a v řadě případů není na 1. místě při realizaci těchto aktivit ani znalost jazyka, ale ochota komunikovat a spolupracovat.“

4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?

„Určitě. Kromě nových slovíček, která se žáci učí a která jsou vybírána s ohledem na téma daného setkání, žáci slyší cizí jazyk od pedagogů i dětí, pro něž je němčina mateřským jazykem.“

5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?

„Nelze tvrdit, že se všechny české děti přátelí s německými, ale ze svého pohledu mohu říct, že jsem se ve svých třídách nikdy za celou dobu spolupráce nesešla s negativním přístupem k německým žákům. V některých třídách se občas u jednoho či dvou dětí vyskytl problém, který bylo potřeba řešit, ale jedná se spíše o ojedinělé případy, které mají zřejmě i důvody v rodinách daných žáků.“

6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?

„Nejvíce v obohacení výuky německého jazyka, seznámení se s jinými přístupy ve vzdělání, možnost procvičit si získané jazykové dovednosti v praxi, poznávání zvyků a tradic druhého státu“

7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?

„Kromě již výše uvedených, vidím velký přínos v možnosti realizace projektů, díky nimž škola získává značné finanční prostředky, které slouží ke zlepšení vybavenosti, nákupu spotřebního materiálu nebo umožní účast na řadě aktivit i žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí, kteří by se jinak těchto akcí nemohli z finančních důvodů účastnit.“

8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?

„Za zvážení by podle mého názoru stálo rozšíření spolupráce mezi rodiči z obou škol. Řadu českých rodičů zřejmě odrazuje i neznalost jazyka, do školy v Hartau dochází ale řada českých dětí například z Krompachu, jejichž rodiče mluví oběma jazyky a možná by stálo za úvahu uspořádat společné setkání, na němž by se tuto skutečnost dozvěděli i naši rodiče.“

9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)

„Ano, současné zajištění mi naprosto vyhovuje. Problém trochu vidím v pokračování spolupráce na 2. stupni, kdy po ukončení výuky v Jonsdorfu, který byl relativně dobře dostupný, musí naši žáci jezdit až do Ebersbachu.“

10. Jak jste spokojena s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?

„Ano, jsem spokojená. Vyhovuje mi, že již ke konci školního roku máme naplánovanu většinu činností na další rok a v průběhu roku již pouze vymýšlíme jednotlivé činnosti pro dané téma.“

11. Jak se podílí německý učitel na přípravě společných aktivit? (Jak jste s tím spokojena?)

„Při setkávacích dnech každá škola vychází ze svých možností (vaření, dílny, hřiště apod.). Společně pak setkání na dané škole realizujeme. Při sportovních a kulturních aktivitách se pravidelně při přípravě střídáme. V posledních letech se střídáme i v zajišťování vícedenních pobytů. Jsem spokojena.“

12. Jste spokojeni s komunikací s německým/českým učitelem v oblasti plánování a příprav?

„Ano, myslím, že komunikace probíhá bez problémů.“

13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky? (Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)

„V současné době mi připadá dostatečná. Na začátku spolupráce byla organizace setkávacích dnů jiná – skupiny žáků se střídaly v průběhu 2 vyučovacích hodin na 4 stanovištích a činnosti proto musely být jednoduché, aby je žáci stihli zhruba za 20 minut. V současnosti mají žáci na jednu činnost cca 80 minut a je možné se zabývat i složitějšími a časově náročnějšími úkoly.“

14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, která vnímáte jako přínosná?

„Témata pro setkávací dny každoročně obměňujeme, takže zde problém nevidím, a pro žáky jsou určitě přínosná (poznatky do přírodovědy, prvouky, jazyka, pracovních činností). Oblasti spolupráce škol ze Svazku škol Š:schkola jsou různé (společné setkávací a projektové dny, sportovní aktivity – atletická olympiáda, sportovní den, Masopust na ledě, kulturní akce – novoroční koncert, divadelní představení, vícedenní pobyty v přírodě), takže další nenavrhujeme.“

15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů? (Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)

„Po skončení setkávacího dne probíhá závěrečný kruh, kde se jak žáci, tak pedagogové vyjádří k proběhnuvší aktivitě, zhodnotí ji a sdělí svůj názor.“

Při pravidelných poradách pedagogů si navzájem sdělujeme názory na společné větší akce.“

16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)

„Děti se často pochlubí, co se jim povedlo, co je nejvíce bavilo, sdělí, kdo zlobil, a to nejenom při závěrečném kruhu, ale i třeba v rámci běžné výuky nebo o přestávce.“

17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)

„Ano, spolupracují bez problémů. Samozřejmě, že pokud jsou ve větší skupině, tak vyhledávají spíše německé spolužáky (u českých dětí je to stejné), neboť komunikovat v jazyce, který zná i spolužák je jednodušší než se domlouvat jazykem cizím. Ale pokud jsou vytvořeny smíšené dvojice, popř. čtveřice, děti spolupracují bez nějakých negativních projevů. Při posledních setkávacích dnech jsem zaznamenala velké nadšení i ze strany německých dětí, což mě velice potěšilo.“

18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy?)

*„Pracuje se mi celkem dobře, přestože nemám zrovna nějak bohatou slovní zásobu. Snažíme se vymyslet zajímavé činnosti, které by děti zaujaly, a pokud se nám toto podaří, není problém ani s ochotou spolupracovat a člověk má dobrý pocit, když například po vaření si německé děti prosí o kuchařský recept a chválí jídlo slovy *das ist lecker*.“*

19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)

„Ve vzájemné spolupráci nevidím problém. Například při sportovních činnostech ve smíšených družstvech se děti navzájem povzbuzují bez ohledu na to, jestli se jedná o německého nebo českého žáka. Samozřejmě, že při sportech jako je fotbal, kde hrají proti sobě někdy české a německé děti samostatně, je určitá rivalita znát, což je ale podle mého názoru naprosto přirozené. Nesetkala jsem se během 15 let s reakcí – „já s ním nebudu pracovat, já s ním nechci být ve skupině apod.“ a to ani ze strany českých ani německých dětí. Jelikož mám velice dobrý vztah se svojí kolegyní Annett Holz (učitelka ze

školy z Hartau) a žáci to určitě vnímají, je možná i to důvod, proč jsme spolu nemusely řešit nějaké závažné problémy. “

20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?

„Zlepšení jazykových dovedností pedagogů a díky projektům zaměřeným na tuto spolupráci získání materiálního vybavení ve třídách jednotlivých pedagogů. Vzájemné obohacení o řadu zajímavých nápadů využitelných jak ve výuce, tak v běžném životě. “

21. Je něco důležitého, co jste k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?

„Ne. Myslím ne. “

Rozhovor č. 2

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? (Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?)
„Líbí se mi tato spolupráce jako celek, bylo by škoda nevyužít blízkosti obou měst a jejich malé vzdálenosti od hranic. Tato spolupráce se přímo nabízí a nemůže si ji dovolit každá škola jako právě ZŠ Lidická. V tom je naše jedinečnost.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Myslím, že se tato spolupráce stále ještě vyvíjí a hledají se nejlepší metody výuky i celkové organizace. S německými kolegy se pravidelně setkáváme a hodnotíme společně všechna pro i proti.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání, a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„Myslím, že pokud je dítě této spolupráci samo otevřené, tak ano. Některé děti však přicházejí z domova s různými předsudky od rodičů, a pak je to pro ně obtížnější najít si k německým dětem cestu. Připravovaná aktivita vůbec nemusí být nijak náročná, čím více se podobá aktivitám, které děti dělají běžně ve své domovské škole, tím méně pak děti pocítí, že vlastně pracují s cizincem.“
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
„Myslím, že nejdříve musí mít děti alespoň malý základ jazyka od svého učitele, aby měly na čem stavět, a pak mohou teprve své jazykové dovednosti rozšiřovat.“
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
„Myslím, že ano, pokud jsou tomu děti samy otevřené.“
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
„V seznámení se s kulturou a tradicemi druhé země, která je tak blízko od našeho města, umět je pochopit a tolerovat.“
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
„Díky této spolupráci probíhá výuka ve škole netradičně, škole se tím otevírají další možnosti spolupráce, ke které na jiných školách nejsou podmínky.“
8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?

„Někdy je problém sladit všechny termíny spolupráce, jelikož i každá škola sama o sobě má své vlastní aktivity.“

9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)

„Způsob organizace mi celkem vyhovuje, ale zapojila bych do ní více lidí, příp. asistentů, občas vše proběhne úplně na „knop“. Každý učitel zapojený do spolupráce má ještě jiné povinnosti vůči škole a někdy se nám nedostává „lidí“, pokud se sejde v daný termín více aktivit najednou.“

10. Jak jste spokojen/a s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?

„Jsem celkem spokojená, probíhají pravidelné porady před každým novým tématem, můžeme vše doladit po mailu, telefonu.“

11. Jak se podílí německý/český učitel na přípravě společných aktivit? (Jak jste s tím spokojen/a?)

„Každý se podílí stejným dílem, jak může podle svých možností.“

12. Jste spokojeni s komunikací s německým/českým učitelem v oblasti plánování a příprav?

„Ano jsem.“

13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky? (Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)

„Časová dotace je daná možnostmi obou škol. Dříve probíhala i společná odpolední setkání jednou měsíčně. Ale vzhledem k celkovému vyčerpání žáků i učitelů už to teď není možné.“

14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, které vnímáte jako přínosné?

„Občas ano, když mě něco napadne, nebo podle možností, které se naskytanou jednotlivým školám.“

15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů? (Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)

„Ano mám. Po každém setkání se mohou vyjádřit žáci i učitelé v závěrečném společném kruhu, učitelé pak i při společných poradách.“

16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)

„Žáci jsou spíše spokojeni. Pokud jsou s něčím nespokojeni, není to nic neobvyklého oproti nespokojenostem v domovské škole (kázeň, rušení,...).“

17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)

„Německé žáky vnímám stejným způsobem jako české. Na obou stranách jsou žáci otevření spolupráci i ti, kteří projevují nezájem.“

18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy.)

„Stejně jako s českými žáky. Jsou tu děti ochotné i naopak, nadšené i ty, které projevují nezájem (jako v běžné třídě).“

19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)

„Celkově se děti většinou těší, mají nové zážitky, jsou ochotny spolupracovat.“

20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?

„I pro učitele je přínosem seznámení se s kulturou a tradicemi druhé země (i v oblasti školství).“

21. Je něco důležitého, co jste k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?

„Myslím, že ne.“

Rozhovor č. 3

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?
„Líbí se mi, že se ukázalo, že je tato spolupráce trvale udržitelná.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Během let došlo k určité stabilizaci a obě strany už vědí, co mohou od sebe očekávat.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„S tím souhlasím, určitě ano.“
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
„Tak, jak děti poslouchám, tak určitě ano.“
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
„Ano, určitě.“
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
„To, že dětem ukazuje, že si zvykají na plnohodnotný život v pohraničí.“
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
„Naše škola může v rámci spolupráce a projektů realizovat to, co považuje za správné. Současně se také ztraktivňuje pro stejně smýšlející rodiče, kterých přibývá.“
8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?
„Je důležité nadále pracovat na obsahu setkávání, na jednotlivých částech, optimalizovat jednotlivosti.“
9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)
„Tady si myslím, že je to organizačně nastaveno dobře. Nic bych neměnil.“
10. Jak jste spokojen s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?
„Plánování probíhá vždy v týmu všech zúčastněných učitelů. Důležité je vždy vnitřní přesvědčení a motivace všech.“
11. Jak se podílí český učitel na přípravě společných aktivit? Jak jste s tím spokojen?

„Jsem spokojen, vše společně plánujeme. Nemám výhrady.“

12. Jste spokojen s komunikací s českým učitelem v oblasti plánování a příprav?

„Určitě ano.“

13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky?

(Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)

„Myslím si, že tak jak je nastavena, je dostatečná jak pro děti, tak pro učitele.“

14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, která vnímáte jako přínosná?

„Ta se plánují na společném setkání všech učitelů. Kde se vše prodiskutuje.“

15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů?

(Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)

„Na konci setkání je dán vždy prostor učitelům i žákům. Je pravda, že se někdy nedostane na všechny. Mají ale vždy i během setkávacích kroužků v kmenových skupinách možnost vyjádřit se. Co se jim líbilo a co ne.“

16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)

„To je stejné jako v předchozí otázce. Žáci, kteří chtějí, se mohou vždy vyjádřit. Ten prostor tam je vytvořený.“

17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)

„Spolupráce českých a německých dětí už je pro ně samozřejmostí.“

18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy?)

„Spolupracuje se mi docela dobře.“

19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)

„To je vždy velice individuální. Někdy se na sebe těší, někdy ne. To je ale přirozené. To se zatím nedá více ovlivnit. Je to dlouhodobý proces.“

20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?

„Je to pro mnohé možnost seberealizace, práce v novém pedagogickém prostředí.“

21. Je něco důležitého, co jste k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?

„Někteří lidé mají představu, že se české a německé děti budou přirozeně přátelit. Výjimky jsou, ale spíše opak je pravdou. Přirozený je právě strach z cizího, silným slovem xenofobie. Jediný způsob, jak xenofobii zmírnit nebo odstranit, je poznání, pochopení cizího. To je právě to, o co v této spolupráci usilujeme.“

Rozhovor č. 4

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? (Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?)
„Moc se mi líbí, jsem celkem spokojená. Je to obrovská změna oproti normální výuce jazyka a možné praktické poznávání regionu, prostředí partnerské školy a všechno, co se na to váže v té naší spolupráci.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Realizuji tuto spolupráci již 15 rokem a musím říci, že v ní vidím velký přínos pro naše děti. Ověřují si nabitě znalosti ve škole a zjišťují úroveň svých komunikačních dovedností, nově je teď v hojné míře využíván i anglický jazyk. V poslední době je počet setkání na 2. stupni omezen a to se promítá do kvality spolupráce.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„Vzájemné poznávání rozhodně, spolupráce záleží na jednotlivých žácích individuálně. Jsou tam někdy velké rozdíly jak u českých, tak německých žáků. Velmi záleží i na přístupu německých partnerů – žáků.“
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
„Určitě ano, vnímám to na setkávání.“
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
„To už je zase velmi individuální. Hodně také podle nálady a motivace, většinou se nedá mluvit o přátelství, ale spíše o sympatiích. Záleží také hodně na tom, jaké aktivity spolu žáci dělají, jestli je to sport, hry, nebo nějaké projekty.“
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
„Rozvoj konverzace v cizím jazyce, zdokonalení výslovnosti (fonetická stránka NJ jazyka), poznání prostředí v regionu, běžné každodenní situace – jízda vlakem a autobusem po Německu, dopoledne v německé škole atd.“
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
„Prezentuje naši školu jako školu s rozšířenou výukou jazyků a možnost netradiční výuky v jiném prostředí. Realizace česko-německých setkání, nejrůznějších projektů.“

8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?
„Myslím si, že je potřeba zapracovat na zvýšení motivace u některých žáků a pedagogů, zvýšit základní znalosti NJ a ČJ u českých a německých pedagogů.“
9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)
„Organizace mi vcelku vyhovuje, v poslední době je bohužel menší intenzita v 8. a 9. ročníku z německé strany. Ne vše můžeme ovlivnit.“
10. Jak jste spokojena s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?
„Vzhledem ke kontaktům a poradám je komunikace na slušné úrovni.“
11. Jak se podílí německý učitel na přípravě společných aktivit? Jak jste s tím spokojena?
„Česká a německá škola má společné téma na projektové dny, ale každé zařízení si přípravu a realizaci plánuje samostatně. To přináší určité výhody jako třeba různorodost aktivit, které děláme. A i výuka je pak jiná a pro žáky třeba zajímavá, že zase vidí něco jiného.“
12. Jste spokojena s komunikací s německým/českým učitelem v oblasti plánování a příprav?
„Tady jsem spokojena. Komunikace je na velmi dobré úrovni.“
13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky? (Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)
„Pro 7. – 9. ročníky by mohla být určitě častější, jenže německá strana má velké množství dalších aktivit, proto nelze bohužel navýšit počet projektových nebo setkávacích dnů. Což je určitě škoda.“
14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, která vnímáte jako přínosná?
„Nová témata zařazujeme pravidelně po konzultaci s německými pedagogy každý rok.“
15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů? (Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)
„Na konci každého projektového dne je feedback, který slouží k vyjádření a hodnocení společných aktivit.“

16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)
„Je to velmi individuální, někdy jsou žáci nadšeni, někdy se jim moc nechce. Hodně záleží na aktivitě německého partnera – žáka, podle toho co pozoruji na setkání, jsou čeští žáci obecně více motivovaní a cílevědomější.“
17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)
„Nesetkala jsem se s negativním přístupem ve smyslu, to je Čech, s tím pracovat nebudu. Spíš pozoruji, že jsou spíše více pohodlní a s celkovým nezájmem o aktivity, naštěstí jen malé procento, tak asi 1-3 ze třídy.“
18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy?)
„Je to hodně individuální, ale bohužel ne vždy respektují jinou autoritu. Je to opravdu velmi individuální. Ale jinak celkově dobře, když jsou tam i méně zvladatelní žáci, vše řeším za účasti německého kolegy.“
19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)
„Jsou připraveni spolupracovat, někteří více, jiní méně, i podle celkového nadšení.“
20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?
„Učitelé prakticky poznávají jiné styly práce, také odlišný přístup k žákům, rozvoj jazykových kompetencí.“
21. Je něco důležitého, co jsem k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?
„Chtěla bych zmínit větší zapojení IT do přípravy a její využití při projektech. Bylo by dobré využít IT, zlepšit možnost komunikace i mimo projektové a setkávací dny či setkání pomocí emailů. Mohla by například vzniknout virtuální projektová česko-německá třída, nebo něco podobného.“

Rozhovor č. 5

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? (Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?)
„Jsem ráda, že naše škola spolupracuje se svazkem škol Š:SCHKOLA.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Velice kladně. Jsem spokojená.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„Určitě ano.“
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
„Myslím si, že určitě ano.“
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
„Ano. Jen v případě sportovních aktivit ne – žáci se většinou pohádají. Každý chce vyhrát, zde je někdy spíše rivalita.“
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
„To vidím v náslechu mluvy rodilých mluvčích.“
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
„To jsou určitě společné projekty spolupracujících škol.“
8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit nebo změnit?
„Zatím žádné takové oblasti nevnímám. Ne.“
9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)
„Současný stav mi vyhovuje.“
10. Jak jste spokojen/a s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?
„Komunikace probíhá dobře. Jsem spokojena.“
11. Jak se podílí německý/český učitel na přípravě společných aktivit? (Jak jste s tím spokojen/a?)
„Nemám výhrady, i tady jsem spokojena.“
12. Jste spokojeni s komunikací s německým/českým učitelem v oblasti plánování a příprav?
„Ano jsem.“

13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky?
(Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)
„Tak jak je to nastavené tak to funguje dobře. Nenavrhuji změny.“
14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, která vnímáte jako přínosná?
„Zatím ne.“
15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů?
(Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)
„Žáci i učitelé mají dostatečný prostor pro vyjádření svých názorů. Každý to může využít.“
16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)
„Žáci se mnou o těchto otázkách komunikují otevřeně.“
17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)
„Jako v každé školní skupině se objevují žáci, kteří spolupracují nadšeně i ti, kteří nemají o spolupráci tak velký zájem a musí být do některých aktivit nuceni. To je vždy velice individuální.“
18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy?)
„S německými žáky se mi pracuje dobře.“
19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)
„Podle mého pozorování se na setkávací dny těší většina žáků 6. A.“
20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?
„Určitě nové nápady, přístupy, formy komunikace.“
21. Je něco důležitého, co jste k danému tématu nezmínila a cítíte potřebu o tom diskutovat?
„Ne.“

Rozhovor č. 6

1. Jaký je Váš přístup k této spolupráci? (Co se Vám na tom celkově líbí, nelíbí?)
„Spolupráci hodnotím pozitivně.“
2. Jak hodnotíte celkový vývoj spolupráce?
„Každý rok se setkáváme, probíráme, co funguje, co ne. Jsme schopni se vždy dohodnout co a jak dále. Ten čas ukázal, že se to udrží, že to funguje. I přes změny, které mohou nastat. I třídy se něco od sebe naučí.“
3. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné poznávání a komunikaci mezi českými a německými žáky?
„Ne všechny aktivity, to určitě ne. Snažíme se ale. Záleží vždy i na přípravě aktivit, exkurzí. Náš hlavní cíl je ale odbourávání studu ze souseda (lidí sousední země), ukázat zvyky, kulturu, tradice sousední země.“
4. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu rozšiřují jazykové dovednosti a znalosti českých žáků?
„Ne všechny ale 60 - 70% určitě ano. Na prvním stupni je jich určitě více, mají častější setkávání. Na druhém stupni už ne takovou měrou. Není už možné se tak často scházet.“
5. Myslíte si, že připravované aktivity opravdu podporují a rozvíjejí vzájemné přátelství mezi žáky?
„Určitě můžou, ale je to opravdu hodně individuální. Na druhém stupni realizujeme žákovské výměny. A někdy se v některé třídě mezi žáky najde i dvojice, která se v rámci této spolupráce navštíví doma, dávají si dárky, komunikují na facebooku a podobně. Je to dáno i rodinou. Zda to podpoří. Když se to povede, vždy nás to těší, máme z toho radost.“
6. V čem vidíte největší klady této spolupráce?
„Žáci si to vyzkouší v praxi, během setkání a exkurzí to, co se naučili ve škole. Rozšiřují si svůj obzor, rozvíjejí své sportovní aktivity, poznávají se“.
7. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro školu?
„Kolegové se vzdělávají i jazykově. Vidí, jak to funguje na jiných školách, je to zdroj inspirace jak to třeba udělat i jinak, co zlepšit. Setkáváme se a můžeme diskutovat, co změnit. Inspirujeme se vzájemně.“
8. Vnímáte nějaké problémové oblasti, které je nutné zlepšit, nebo změnit?

„Díky přesunu žáků z Jonsdorfu do Eberbachu nemají teď nové partnerské školy v Rumburku ve Cvikově svou partnerskou třídu. To bych chtěla zlepšit. Dále pak zlepšit spolupráci 4 – 6 třídy v přípravě, u 7 - 9 třídy mít spolupráci ne po ročnících ale ve smíšených třídách. „

9. Jak vnímáte celkové organizační zajištění spolupráce? (Vyhovuje Vám současný způsob organizace? Navrhujete nějaké změny v organizaci?)

„Vyhovovalo mi více, když u nás učil zástupce ze školy V Hrádku nad Nisou. Bylo to jednodušší na všem se domluvit. Teď musíme více pře e-mail. Někdy tedy dochází k problémům u určitých tříd, kam mají jít, co mají dělat. Tam je nutné ještě komunikaci zlepšit. Určit zodpovědnou osobu.“

10. Jak jste spokojena s celkovou přípravou a plánováním společných aktivit na jednotlivá setkávání?

„Super. Například v 9. třídě je jen jeden týden na setkávání, ale po vzájemné domluvě, protože se vidělo, že ta spolupráce mezi třídami funguje, se to udělalo ještě jinak. Program tříd se doplnil kromě společného výletu do Prahy ještě o společné přespání žáků. Přidalo se i více vzájemných aktivit, protože to funguje. Líbí se mi, že můžeme improvizovat, reagovat na změny.“

11. Jak se podílí český učitel na přípravě společných aktivit? Jak jste s tím spokojena?

„Je to o vzájemné domluvě. Někdy se stane, že nestíhám, tak se domluvíme, že český učitel více připraví. Je to individuální. Záleží, jací jsou lidé.“

12. Jste spokojena s komunikací s českým učitelem v oblasti plánování a příprav?

„Super.“

13. Jak vnímáte časovou dotaci pro vlastní realizaci společných aktivit se žáky? (Je dostatečná? Navrhujete nějaké změny?)

„Teď dobře. Dřív učitelé chodili a řešili jsme, že nezvládají naučit některé předměty. Někdy je to opravdu problematické zvládnou vedle vlastní výuky ještě exkurze, projektové dny. Proto jsou předměty tělesná výchova, výtvarná výchova, dějepis, zeměpis, přírodověda, občanská výuka, fyzika zaintegrované do setkávání.“

14. Navrhujete nová témata nebo oblasti spolupráce, která vnímáte jako přínosná?

„Nevím, někdy přijdou nová témata. V 9. ročníku si například sami žáci určují, na jakém tématu, okruhu chtějí pracovat. Přicházíme tak na nové věci nebo oblasti, co se dá dělat, co by žáky zajímalo. Mě například velice oslovil česko-

polsko-německý projekt Lanterna futuri, kdy žáci 8. - 10. tříd i starší zpracovávají svá témata z oblasti umění, hudby a filmu. Společně na tom pracují celý týden. Když vidíte, jak společně pracují, není vůbec poznat, kdo je Čech, Němec nebo Polák. To je geniální. To se mi líbí. “

15. Máte zpětnou vazbu na proběhlé aktivity od českých i německých žáků, učitelů? (Jak je zajištěn dostatečný prostor pro jejich vyjádření, reflexi, diskuze, spokojenost, nespokojenost žáků, učitelů?)
„Na konci je vyhodnocení projektu. Žáci mi občas i v dalším týdnu sdělují dojmy, mluví o setkávání. Žáci i pochválí, to negativní si neřeknou, ale řeknou si spíše to pozitivní. “
16. Jak vnímáte spolupráci u českých žáků? (Sdílí s Vámi nějaké problémy, spokojenost, nespokojenost ohledně aktivit, společných úkolů, spolupráce ve skupině?)
„Je s nimi méně problémů. Vidím ale na nich ten rozdíl oproti německým žákům. Čeští žáci jsou zvyklí, že vše udělají na povel, na pokyn. Když ale měli dělat prezentace, byl kámen úrazu, že nejsou samostatní, neumí mluvit, hlasový projev je slabý. Samostatně myslet, rozhodovat je někdy pro ně těžší. Než se rozjedou. “
17. Jak vnímáte spolupráci u německých žáků? (Jsou ochotni spolupracovat s českými žáky? Vnímáte nadšení, nezájem, negativní projevy?)
„To je individuální. “
18. Jak se Vám pracuje s německými žáky? (Ochota, nezájem, nadšení, negativní projevy?)
„Ted' už dobře, už mě konečně berou jako německou učitelku. Je to dané i tím, jaké předměty ve škole učím. “
19. Jak vnímáte spolupráci mezi českými a německými žáky? (Jak se na sebe těší, netěší, jak jsou ochotni spolupracovat?)
„To je individuální podle skupin, podle jazykových schopností, jak se dokáží mezi sebou dorozumět. “
20. Jaké přínosy vidíte v této spolupráci pro učitele?
„Nenucenou formou poznávají něco nového, nenucenou formou se učí cizí jazyk. Vidí různé přístupy v práci se žáky, formy výuky, mohou se inspirovat, vyzkoušet si něco nového, co viděli na jiné škole, u jiného učitele. “
21. Je něco důležitého, co jsem k danému tématu nezminila a cítíte potřebu o tom diskutovat?

„Určitě bych chtěla zmínit poslední setkání 9. ročníků, které bylo završením jejich spolupráce. Pracovali na společném projektu, hráli společné hry, tvořili společné prezentace, pracovali ve skupinách, museli si pomáhat, spolupracovat. Tam se ukázalo, že to má smysl.“